

MATÈRIA 8

TREBALL FI DE MÀSTER

2017-2018

INCIDÈNCIA DE LA TRAJECTÒRIA ESPORTIVA EN EL LIDERATGE A L'AULA

Realitzat per: Verònica Riera Batalla

Professor: Lluís Cumelles

Data lliurament: 13/06/2018

Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport

c. Císter, 34

08022 Barcelona

www.blanquerna.edu

RESUM

L'objectiu d'aquest estudi és analitzar, a partir d'un enfocament quantitatiu-qualitatiu, la incidència de la pràctica esportiva en el lideratge a l'aula. Aquesta recerca pretén examinar una mostra aleatòria formada pels estudiants de cicles formatius esportius de Catalunya.

La recerca s'estructura en 3 estudis: Una primer estudi en el que s'adapta el qüestionari Sports Trajectory Questionnaire i s'administra el test a la mostra seleccionada. En funció de les dades recollides, es creen uns perfils de practicant que categoritzen els diferents tipus de trajectòries esportives.

La segona fase consisteix en la realització de sociogrames en els que es mostren diferents rols a l'Aula, entre ells, el lideratge. Els resultats es contrasten amb els perfils de practicant i s'analitza si existeix una relació entre un aspecte i l'altre, i en el cas de que existeixi de quin tipus es tracta.

Finalment, la tercera fase consisteix a comparar dos mostres diferents, per un costat una mostra del sector esportiu representada pels alumnes dels cicles formatius esportius del ICCIC, IES Alt Berguedà i CE Jaume Balmes i per l'altre una mostra del sector no esportiu representada pels alumnes dels cicles formatius de cuina.

Paraules clau: sport; leadership; sport trajectory; classroom roles; education.

ABSTRACT

The objective of this study is to analyze the impact of sport practice in leadership within a classroom environment, taking a quantitative-qualitative approach. This research aims to examine a random sample of students of sports training cycles in Catalonia.

The research is structured in 3 studies: A first study that adapts the Sports Trajectory Questionnaire and delivers it to the selected sample. Depending on the collected data, profiles of practitioners are created to categorize the different types of sports trajectories.

The second phase consists in the realization of sociograms that show different roles in the classroom, among them, the leadership. The results are contrasted with the practitioner profiles and it is analyzed if there is a relationship between one aspect and the other, and the kind of this relationship.

Finally, the third phase consists of comparing two different samples, on one hand a sample of the sports sector represented by the students of the educational training cycles of the ICCIC, IES Alt Berguedà and CE Jaume Balmes, and on the other hand a sample of the non-sports sector represented by the students of an educational cycles of cooking.

Key words: sport; leadership; sport trajectory; classroom roles; education.

SUMARI

Agraïments	7
Presentació i justificació	9
Contextualització	11
1. Identificació del tema	13
1.1. Tema i objectius del projecte	13
1.2. Pla de treball	14
2. Estat de la qüestió	15
2.1. Introducció	15
2.2. Trajectòria esportiva	15
2.3. Lideratge	18
3. Plantejament teòric	24
3.1. Marc teòric	24
3.2. Delimitació del marc teòric	26
4. Plantejament metodològic	28
4.1. Enfocament de la recerca	28
4.2. Elecció del mètode	29
4.3. Mostra seleccionada	31
4.4. Anàlisi de dades	31
4.5. Ètica de la recerca	34
5. Anàlisi dels resultats	35
5.1. Trajectòria esportiva	35
5.2. Lideratge	42
6. Conclusions	46
6.1. Resultats principals	46
6.2. Implicacions pràctiques	49

6.3. Limitacions.....	50
6.4. Línies futures.....	50
7. Referències bibliogràfiques.....	52
8. Annex.....	58
8.1. Qüestionari STQ.....	59
8.2. Enquesta de Rolls a l'aula.....	62
8.3. Model de Full d'Informació.....	63
8.4. Model de Consentiment Informat.....	64

Agraïments

El projecte final de màster ha representat un petit descobriment ja que m'ha permès introduir-me en un món nou i estimulant com ho és la recerca en l'àmbit de l'educació. M'ha apropat a la investigació de temes que m'agraden i em motiven unint-los en un sol projecte que ha anat creixent i que avui us presento aquí.

Aquest curt però intens projecte m'ha permès veure des de l'àmbit de la recerca un sector que conec des de l'experiència professional, m'ha donat una visió de tot el conjunt que m'ha resultat de molta utilitat i interès i que, a més, suposa un valor afegit als meus coneixements.

Entenc la recerca com a una part fonamental i necessària dins el dia a dia de les actuacions al món professional. Crec en la recerca aplicada i en la seva utilitat alhora de treballar-hi des de l'àmbit laboral i ha suposat un orgull poder realitzar i veure finalitzada la meva primera recerca en aquest àmbit.

No vull acabar, sense abans confessar que aquest, no és un projecte només meu, sinó que és un recull de totes les aportacions amb què m'han ajudat moltes persones i sense les quals, hagués sigut molt més difícil la meva tasca per l'elaboració d'aquest projecte. És un projecte de tots i per a tots.

En primer lloc vull agrair al meu tutor de la universitat, el professor Lluís Cumelles, el seu temps i flexibilitat que m'ha permès adaptar-me en tot aquest procés. De la mateixa manera, vull dones les gràcies al centre de pràctiques ICCIC per acollir-me tot aquest temps i als seus alumnes que han participat en la recerca i que d'una forma desinteressada, han trobat temps per poder-me dedicar.

De la mateixa manera, vull agrair als tècnics Albert, Eloi, Joan, Nando i Xavi per ensenyar-me diferents maneres d'ensenyar, però sobretot, per tractar-me com una més. I, d'una forma especial vull agrair al meu tutor de pràctiques Òscar Màrquez per tot el suport que m'ha ofert a cada pas, l'esforç que ha realitzat per ajudar-me amb la recol·lecció de dades i la paciència infranquejable que m'ha acompanyat durant les pràctiques i la recerca.

També vull agrair als meus companys del màster Pau i Adrián per l'ajuda i col·laboració a l'hora d'administrar qüestionaris als seus alumnes. De la mateixa manera agraeixo a la Núria la seva predisposició, temps i implicació col·laborant molt activament amb la mostra no esportiva.

No em vull oblidar de tots els companys de l'aula C4-04 que m'han acompanyat durant aquest procés i han fet la redacció d'aquestes línies molt més amena; Joan, Marta, Anna i Oriol. Així com els companys i amics de màster amb qui he compartit aquesta experiència.

Per un altre costat, vull donar les gràcies als professors de la universitat el Dr. Josep Campos i el Dr. Josep Solà per col·laborar en moments d'estancament aportant autors i paraules clau. I, en la mateixa línia, i des de la meva admiració, vull donar les gràcies a la Dra. Marta Moragas per aconsellar-me i donar-me la seva opinió de forma desinteressada cada vegada que ho he necessitat.

Amb molta estima i orgull vull donar les gràcies a la meva família i amics qui sempre esteu allà en tots els moments, els qui m'heu fet ser com sóc i els qui sempre m'animeu i motiveu a lluitar pel que vull.

Finalment vull agrair d'una forma molt especial a l'Adri tota l'ajuda que m'has donat, sense tu, aquest projecte no l'estaria presentant avui. A més, de tot el suport incondicional que sempre em dones, has sigut la veu de la consciència quan ja no sabia què pensar i els meus ulls quan ja no hi veia més. De tot cor, moltes gràcies.

Em sento molt afortunada i orgullosa d'haver comptat amb la vostra col·laboració. A tots vosaltres, moltíssimes gràcies!

Presentació i justificació

En un moment d'incertesa política i social on l'estabilitat no és una garantia i la innovació és el comodí resposta a cada pregunta, l'educació pateix una crisi d'autonomia i mercantilització. Aquest paradigma social i educatiu troba els seus antecedents en el Decret 143/2007 de la LOE que queda substituït l'any 2013 pel Decret 187/2015 el qual implanta la nova llei LOMCE. Aquesta llei, però, només s'implanta al currículum d'ESO i batxillerat i no arriba als cicles formatius esportius fins l'any que ve.

Tenint en compte la realitat en la que s'implanta aquesta nova llei, per la qual els cicles formatius esportius es separen en dues especialitzacions val la pena aturar-se per analitzar quin és el perfil d'alumne que arriba i cap a on anem. Tradicionalment l'estudiant de cicle ha sigut una persona esportista i amant dels esports que per x motius ha volgut professionalitzar-se o bé allargar l'accés a la universitat. Són esportistes que estudien. El pas dels anys, el nou paradigma social i educatiu ha portat a qüestionar el perfil esportiu dels alumnes dels cicles formatius.

Per un altre costat, saber el líder o els líders a l'aula és important, perquè tot i que la tasca del docent és primordial per l'èxit de l'aprenentatge també el comportament dels alumnes, la seva relació, el funcionament a l'aula, etc. La influència del líder o líders afavorirà un ambient més favorable a l'aprenentatge.

Arrel d'aquesta problemàtica en el perfil esportiu dels estudiants de cicles formatius esportius lligada a la importància del lideratge a l'aula i englobada pel nou context soci-polític i legal, sorgeixen nombroses preguntes:

- *Quina és la incidència de la trajectòria esportiva en el desenvolupament del lideratge?*
- *Quins són els perfils esportius dels estudiants de CAFEMN i AAFE?*
- *Hi ha algun perfil esportiu que tingui més predisposició a estar vinculat amb el lideratge?*
- *Quines diferències hi ha entre una mostra del sector esportiu i una mostra del sector no esportiu pel que fa a la relació de trajectòria esportiva i lideratge?*

Es podrien formular moltes preguntes, però és imprescindible acotar-les per poder centrar-nos en el tema, per aquest motiu i seguint aquesta premissa s'ha triat aquestes 4 preguntes que intentaran obtenir resposta al llarg de tota la recerca.

En aquest treball s'estudiaran els diferents perfils esportius de dues mostres, una dels sector esportiu corresponent a tres centres de cicles formatius esportius i una del sector no esportiu corresponent a un centre de cicles formatius de cuina. A partir d'aquesta recerca, es crearan uns sociogrames amb la finalitat de valorar el lideratge a l'aula de la mostra seleccionada per acabar analitzant si existeix algun tipus d'incidència entre la trajectòria esportiva d'una persona i la seva capacitat de lideratge.

La tria d'aquest projecte ve donada per l'entusiasme i interès personal vers aquest tema. Després de treballar alguns anys al sector educatiu, mantinc una visió romàntica però a l'hora crítica de l'educació. Considero que és l'eina més potent i al mateix temps més influenciable que té la societat per seguir avançant. Aquesta responsabilitat, però, no és gratuïta i requereix d'una constant revisió, autocrítica i millora per adaptar-se als nous temps. És difícil avançar-se al que és incert però és un repte que l'educació ha d'assumir i això em desperta gran interès. A més, i egoïstament parlant, segurament és el sectors on la recompensa humana és més gran. És un regal, assumint la gran responsabilitat que comporta, poder ajudar al teu entorn a través de l'ensenyament i l'educació.

Per un altre costat, considero que el lideratge ha anat adquirint molt de pes a la nostra societat fins arribar a convertir-se en un aspecte molt valorat en la major part de sectors laborals. Quines són les competències vinculades al lideratge i com les desenvolupa l'ésser humà és un tema que em fascina i em desperta molt interès. A més, mantinc la il·lusòria/utòpica però no impossible visió que si es demostra que la trajectòria esportiva incideix en el desenvolupament del lideratge, l'esport es revalori i en conseqüència l'educació física adquireixi la importància que es mereix. Tot això lligat en un sol tema fa que em resulti apassionant fer una recerca que involucri aquests sectors.

“Si fem el que sempre hem fet, no arribarem més enllà d'on sempre hem arribat”

(Senllé, 1992)

Contextualització

Aquesta recerca s'ha dut a terme en quatre centres, tres dels quals imparteixen cicles formatius esportius i un que imparteix cicles formatius de cuina.

- **Institució Cultural del CCIC**

La Institució Cultural del CIC (ICCIC) neix en el marc de l'associació Centre d'Influència Catòlica Femenina (CICF), avui anomenada Cultura, Informació i Cristianisme (CIC), amb una finalitat eminentment formativa. Al llarg de la seva història es desplega en diferents tipus d'ensenyament i de nivells formatius, assumint un caràcter independent respecte l'associació, encara que estretament unida a ella pel que fa als objectius fundacionals.

La tradició de fons en què s'inscriu la Institució Cultural i que, de fet, configura la seva identitat històrica fins a l'actualitat, és d'una banda la seva naturalesa cristiana, en una línia conciliadora i oberta, receptiva als signes dels temps i als nous llenguatges i necessitats socials; la seva obertura a la societat en clau de servei; la seva catalanitat de llengua i de continguts i la voluntat d'implementar una pedagogia participativa, personalitzadora i integral, en la línia renovadora que s'ha esdevingut a Catalunya durant el segle XX.

La ICCIC és una entitat amb personalitat jurídica pròpia, de caire fundacional privat i amb plena capacitat d'obrar, amb les úniques limitacions que estableixen les lleis i els seus estatuts. Les finalitats de la Institució són l'ensenyament de qualsevol matèria i grau i les activitats culturals, educatives i formatives en general per aquest motiu és una escola que imparteix classes i cursos per a totes les edats. Des de Educació Infantil fins a Cicles Formatius i cursos d'idiomes.

- **Centre d'Estudis Jaume Balmes**

El Centre d'Estudis Jaume Balmes és una escola de titularitat privada. La Cooperativa està formada per mestres, professors i personal no docent. Aquesta cooperativa es va fundar l'any 1982 amb la mentalitat de ser una alternativa diferent al panorama educatiu de la ciutat d'Hospitalet

És un centre privat concertat amb més de trenta i cinc anys d'experiència en la formació reglada i no reglada amb una àmplia oferta per a nois i noies de totes les edats, des dels més petits d'Educació Infantil fins als adults de Cicles Formatius o Formació Ocupacional i Continua.

El CE Jaume Balmes és un centre concertat en tots els seus nivells d'ensenyament reglat. També rep subvencions d'organismes oficials per a l'ensenyament de cursos de formació ocupacional, i manté convenis amb altres entitats per a cursos de formació ocupacional i contínua. També es finança amb la realització dels cursos de formació privada que paguen els clients: empreses, alumnes o les seves famílies.

- **IES Alt Berguedà**

L'Institut L'Alt Berguedà es troba situat a Bagà, al nord de la comarca del Berguedà, en un context de muntanya que engloba les escoles de la ZER Alt Berguedà dels pobles de Gósol, Vallcebre i Sant Julià de Cerdanyola, i les escoles de Guardiola, La Pobla de Lillet i Bagà. Totes són escoles petites i la majoria estan força allunyades de Bagà. Actualment el centre també acull alumnes provinents de la Cerdanya, dels pobles d'Alp, Urús, Prats i Sansor, Bellver i Puigcerdà

L'Institut L'Alt Berguedà té gairebé 20 anys de vida, es va inaugurar l'any 1995 al moment de la implantació de la LOGSE. Té una mitjana de 250 alumnes repartits entre dues línies d'ESO, una de Batxillerat, una de CFGM de conducció d'activitats físic-esportives a la natura i una d'estudis d'ensenyaments esportius de tècnic de mitja muntanya, primer nivell d'excursionisme.

- **Institut estudis no esportius**

Aquest institut vol mantenir el seu anonimat, motiu pel qual no es fa la seva contextualització.

1. IDENTIFICACIÓ DEL TEMA

1.1. Tema d'estudi i objectius

La recerca que aquí ens ocupa és una prova pilot que es basa en analitzar si existeix una relació entre les dimensions esport i lideratge; i en el cas d'haver-n'hi, de quin tipus és.

Per a saber si existeix aquesta relació i en el cas que n'hi hagi, de quin tipus es tracta, s'han dut a terme 3 estudis:

Primer estudi: Anàlisi de la trajectòria esportiva dels estudiants de cicles formatius esportius (CAFEMN i AAFE) de 3 centres de Catalunya: ICCIC, C.E. Jaume Balmes i I.E.S. Alt Berguedà.

Objectiu principal

- Analitzar la trajectòria esportiva dels estudiants de cicles formatius esportius.

Objectius específics

- Adaptar el qüestionari Sports Trajectory Qüestionnaire (STQ)
- Descriure els hàbits i antecedents esportius de la mostra
- Crear perfils esportius en funció dels resultats

Segon estudi: Relació entre l'esport i el lideratge

Objectiu principal

- Analitzar la relació entre la trajectòria esportiva i el lideratge

Objectius específics

- Realitzar un sociograma sobre els diferents rols a l'aula
- Comparar els resultats obtinguts al sociograma amb els perfils de trajectòria esportiva

Tercer estudi: Comparació de la relació entre la trajectòria esportiva i el lideratge a l'aula entre una mostra del sector esportiu i una mostra del sector no esportiu.

Objectiu principal

- Analitzar la relació entre la trajectòria esportiva i el lideratge a l'aula dels estudiants de cicles formatius del sector esportiu i no esportiu.

Objectius específics

- Administrar el STQ als alumnes del sector no esportiu i analitzar la seva trajectòria esportiva.
- Realitzar un sociograma dels rols a l'aula del sector no esportiu i analitzar els resultats
- Comparar els resultats obtinguts entre les dues mostres

1.2. Pla de Treball

A continuació es descriu el cronograma dut a terme en aquesta recerca. Es tracta d'un cronograma general del projecte complementat per altres cronogrames més específics i de menys durada per a organitzar aspectes més concrets de la recerca.

CRONOGRAMA TREBALL FINAL DE MÀSTER

Desembre	Elecció del tema del projecte i centre de pràctiques
Gener	Realització de les pràctiques Recerca bibliogràfica
Febrer	Realització de les pràctiques Administració qüestionaris Recerca bibliografia
Març	Recerca bibliogràfica
Abril	Anàlisi de les dades
Maig	Redacció del TFM
Juny	Entrega i presentació del Treball Final de Màster

Taula 1: Cronograma

2. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

2.1. Introducció

Amb la finalitat d'iniciar la recerca s'ha fet una exploració exhaustiva del que s'ha estudiat i realitzat fins al moment. S'ha analitzat la documentació existent sobre els diferents aspectes que giren entorn el tema a estudiar i s'ha seleccionat els conceptes considerats més rellevants.

Aquest apartat està organitzat en dues grans seccions en funció de les dues dimensions que s'estudien: trajectòria esportiva i lideratge. El primer apartat tracta l'esport i la trajectòria esportiva emmarcada dins del context educatiu, i més concretament, de la formació professional a Catalunya. En la segona secció es defineixen els conceptes rellevants relacionals amb el lideratge, els estils de lideratge dins del context educatiu i aspectes relacionats com els rols a l'aula o les competències emocional i socials.

2.2. Trajectòria esportiva

Aquesta recerca s'emmarca dins un context esportiu, ja que busca analitzar la incidència que la trajectòria esportiva genera en el lideratge a l'aula. La Carta Europea de l'Esport del Consell d'Europa defineix l'esport com "tota mena d'activitats físiques que mitjançant una participació organitzada o d'un altre tipus tinguin com a finalitat l'expressió o la millora de la condició física i psíquica, el desenvolupament de les relacions socials o la consecució de resultats en competicions de tots els nivells". Aquesta definició ja al·ludeix a un dels aspectes claus en aquesta recerca; la relació entre activitat física i el desenvolupament de les relacions socials, conceptes directament relacionats amb la recerca que aquí ens ocupa.

Abans d'aprofundir en els conceptes rellevants en la relació del binomi esport i competències emocional i socials és important tenir present la diferència entre socialització cap a l'esport, entenent que són les influències psicològiques i socials que configuren l'atracció inicial dels nens cap a l'esport i la socialització a través de l'esport el qual fa referència a l'aprenentatge d'actituds, valors, competències o habilitats generals (esportivitat, treball en equip, disciplina, agressivitat...) que s'adquireixen com a conseqüència de la implicació personal en l'esport. Boixadós, Valiente, Mimbrero, Torregrosa i Cruz (1998)

Per un costat, hi ha nombrosos estudis que relacionen l'esport i l'activitat física amb la millora de les competències emocionals i socials com és el cas de la investigació de Laborde, Dosseville, & Allen (2016) en la que afirmen que nivells alts d'intel·ligència emocional

comporta més pràctica esportiva i una actitud més positiva envers aquesta. O el cas dels investigadors Kang et al. (2011) que posen de manifestat la relació directe que exerceix l'esport en les competències socials dels pacients infantils amb dèficit d'atenció i hiperactivitat (ADHA) confirmant que una teràpia basada en esport alleuja els símptomes de falta d'atenció i incrementa les competències socials d'aquests pacients.

Per un altre costat, els autors Allen, Greenlees i Jones (2013) estudien com la pràctica esportiva contribueix al desenvolupament de la personalitat i demostren com hi ha diferències entre el desenvolupament de la personalitat entre persones practicants d'esports i els que no en practiquen de la mateixa manera que n'hi ha entre els qui ho fan d'una manera organitzada i els que ho fan de forma lliure. Seguint aquests paràmetres, Paunonen (2003) demostra que els esportistes tenen alts nivells d'extraversió en relació a les persones no esportistes. Egan i Stelmack (2003) afegeixen que a més de ser més extravertits, les persones esportistes són més emocionalment estables i estan més oberts a noves experiències tal i com afirmen Kajtna, Tušak, Barić, & Burnik (2004).

Els investigadors Martín i Guzmán (2012) van més enllà i estudien la relació entre intel·ligència emocional (IE) i esport i conclouen que els alumnes que practiquen esports fóra de l'escola tenen més IE que els que només realitzen Educació Física a l'escola. En canvi, no hi ha evidències que hi hagi diferències entre la IE entre practicants d'esports col·lectius i individuals. Seguint amb aquest punt, els autors Hellín, Moreno i Rodríguez (2006) assenyalen que hi ha una autoestima física percebuda més gran entre els joves que practiquen esports col·lectius que els qui ho fan de forma individual. Els autors Weiss y Ferrar-Caja (2002) expliquen que el context de pràctica esportiva col·lectiva propicia la comparació de la pròpia habilitat amb la de la resta de l'equip per tal de rebre reforç i ser avaluats per entrenadors, aspecte que quan resulta positiu incrementa la motivació i la percepció de la competència.

L'estudi dut a terme per Madic, Korovljević, Popović i Obradović (2015) analitza les diferències en els trets psicològics dels joves practicants d'esports col·lectius i individuals. Els resultats mostren que els atletes d'esports individuals tenen més consciència i són més sincers, tenen més tendència a seguir les normes, són més disciplinats i més conseqüents amb les seves accions, per la qual cosa són més propensos a esforçar-se que els atletes d'esports col·lectius.

A més, tenen més auto-control i són menys neuròtics i més predisposats a portar el pes de la responsabilitat en relació a la consecució dels resultats, mostren tenir més objectius individuals i són més independents. Els joves practicants d'esports col·lectius, en canvi, mostren nivells més alts d'extraversió i acceptació social que els esportistes individuals. A més, es senten més còmodes entre companys i tenen més habilitat alhora d'establir relacions d'amistat (Korovljev et al. 2016).

En la mateixa línia, hi ha estudis que posen de manifest la importància de la competició alhora de generar unes competències emocionals o unes altres. Veroz, Yagüe y Taberneró (2015) analitzen el procés d'assimilació d'algunes competències com l'autonomia responsable, el respecte, la prosocialitat i el nivell de satisfacció-diversió en dos nivells diferents de competició (federatiu i escolar) i conclouen que la participació en competicions esportives estimula el desenvolupament de les competències analitzades. En les dimensions d'autonomia responsable i respecte el model competitiu federatiu sembla justificar més freqüentment els actes antiesportius amb pretensions resultadistes, mentre que pel que fa a la prosocialitat, es considera que en el model federatiu es realitza un joc més col·lectiu i en el que hi ha més consciència sobre el nivell de joc de cada jugador.

Hi ha autors com Díaz i Mandado (2004) que partint de la idea que la competició incideix en aspectes psicològics del nen com la concentració, la qualitat del treball o la motivació d'una manera positiva o negativa en funció de com es treballi ofereixen pautes per poder treballar l'esport competitiu infantil amb la finalitat de fer compatible el rendiment esportiu amb els principis psicopedagògics i educatius. Incidint més en aquest punt, hi ha altres estudis que tracten aquest tema des de l'àmbit d'altres agents implicats com poden ser els professors i analitza l'apreciació dels professors sobre la competició esportiva com a mitjà d'ensenyament-aprenentatge per concloure que la majoria del professorat manifesta una relació directe entre la participació en l'esport competitiu i la motivació del nen en la seva formació i per aquest motiu es desprèn la importància manifesta i patent de la competició com a mitjà d'ensenyament-aprenentatge de l'esport. Reverter, Mayolas, Adell i Plaza (2009).

Els investigadors Hellín, Moreno i Rodríguez (2006) analitzen la relació de la competència motriu percebuda amb la pràctica físico-esportiva i conclouen que la autopercepció física és més gran entre els joves que practiquen esport davant dels que no practiquen i encara presenten millor percepció de la seva competència motriu els qui el practiquen de forma

federada que els qui ho fan a través d'activitats físico-esportives no federades. En aquesta mateixa línia, Gutiérrez (2000) afirma que els joves que practiquen esport federat presenten una major predisposició a continuar practicant activitats físico-esportives que els joves implicats en altres modalitats esportives.

Finalment, existeix molta literatura sobre el lideratge dins el sector esportiu, ja sigui a nivell d'esportistes, entrenadors o gestors. Els autors Peachey et al., (2015) fan una revisió sistemàtica de la literatura escrita durant els últims 40 anys sobre el lideratge al sector esportiu amb la finalitat de resumir i ressaltar la importància del lideratge en la gestió esportiva. En la mateixa línia, l'investigador Harris, (2001) demostra la relació de la intel·ligència emocional en el lideratge dels directors dels departaments esportius de les lligues universitàries de primera divisió de les universitats americanes en relació al lideratge i gestió dels seus departaments.

En definitiva, tal i com afirmen nombrosos autors com Berger (1996), Blázquez (1995), Cruz (2003), Gutiérrez (2004), Pejenaute (2001) i Sánchez (1996) es demostra que el valor formatiu de la trajectòria esportiva té una influència des dels primers dies de vida de l'individu afavorint el desenvolupament motor i psicomotor, passant pel procés de socialització, seguint amb la pràctica esportiva durant la joventut i adultesa (algunes vegades com a mitjà de relaxació de l'estrès quotidià, altres com a complement d'oci) per acabar sent un mitjà d'estimulació de l'ànim de vida i l'activació psicosocial durant l'envelliment a més de tots els beneficis per la salut física i mental.

“El muchacho que se haya habituado a rechazar de forma instintiva toda trampa en un campeonato juvenil ha adquirido un modo de ser de fecunda dimensión social. Con muchos hombres así se puede llegar lejos” (Cagigal, 1966, p.371)

2.3. Lideratge

El concepte líder és un anglicisme que prové de la paraula *leader* i al·ludeix a la persona que duu a terme l'acció de *lead*, el significat literal de la qual és “guiar” o “orientar”, encara que les connotacions que la paraula ha adoptat al llarg dels anys van molt més enllà i, per tant, a nosaltres ens ha arribat directament en l'accepció exclusiva de *leader*. Però, què s'entén per líder?

Alguns autors defineixen el concepte de líder de forma operativa de la mateixa manera que es podria definir el concepte de mànager. Segons Castro (2007), ser líder implica tenir la capacitat per resoldre problemes complexes i tenir les competències necessàries per resoldre situacions poc estructurades amb un alt nivell d'efectivitat. Montañez (2015) afegeix, que el líder, a més, ha d'estar dotat de capacitats i habilitats per dirigir un equip i aconseguir les metes d'una organització.

Altres autors com Zaleznik (1992), en canvi, aporten una visió més conductual i argumenten que els líders són aquells que desenvolupen nous enfocaments per resoldre problemes i que estan oberts a noves opcions. Álvarez de Mon (2006) afegeix que els líders tenen un compromís inherent amb l'ètica i els valors. El punt de vista des de la perspectiva psicològica de Gardner (1998) aporta que es tracta d'aquelles persones, que influeixen en les conductes, pensaments i sentiments de les persones mitjançant la paraula i l'exemple personal. En la mateixa línia, Northouse (2016) planteja que els mànagers són més reactius i menys emocionalment involucrats, i els líders són més proactius i més emocionalment implicats. És a dir, líder i mànagers tenen els mateixos objectius, però simplement tenen diferents maneres d'aconseguir-los.

Tal i com afirma Torralba (2016) la definició de lideratge és d'una immensa complexitat, no només per la gran quantitat de literatura que estudia el tema sinó per la disparitat d'àmbits de coneixement que l'han abordat. Els autors Robbins (2004) i Montañez (2015) afirmen que el lideratge és la capacitat d'influir en un grup de persones per a la consecució d'unes metes. En el mateix sentit, Goleman (2014) opina que el lideratge és l'art de convèncer a la gent de que col·labori per aconseguir un objectiu comú.

Northouse (2016) fa la distinció entre management i lideratge i diu que el management s'encarrega de crear ordre i estabilitat mentre que el lideratge en basa en l'adaptació i la construcció del canvi. Els autors Workman i Cleveland-Innes, (2012) conclouen que el lideratge com a competència és utilitzat tant per mànagers com per líders, mentre que l'èxit del lideratge serà determinat per les persones que són dirigides i les seves necessitats individuals i col·lectives, que deferiran segons l'audiència, circumstància o situació.

Arribats a aquest punt, sorgeix l'etern debat: el líder neix o es fa? És a dir, el líder neix amb totes les característiques del lideratge? O bé, aprèn a ser un líder al llarg de la seva vida? Hi ha diverses teories que es posicionen amb un caràcter genetista com és el Big Five proposat per Goldberg (1980) o els factors de personalitat de Cattell (1977), i n'hi ha d'altres que defensen un caràcter après com l'observació vicària de Bandura (1978), el condicionament operant de Skinner (1970) o les teories cognitives de Piaget (1981).

No hi ha una resposta clara sobre aquest aspecte, però en general s'accepta un caràcter mixt de qualsevol tret psicològic, és a dir, que s'atribueixen causes genètiques innates i altres de socials apreses, i per tant, de la mateixa manera passa amb el lideratge. (Baleriola, E. 2016 p.45). El gran interès que desperta el lideratge i la seva aplicabilitat des de diferents àmbits ha repercutit en una necessitat ingent d'analitzar i mesurar el lideratge. Al llarg dels anys, nombrosos autors han proposat diferents mètodes i teories que donen resposta a aquest gran interès. Northouse (2016) agrupa totes aquestes teories sota 5 grans perspectives: de trets, d'habilitats, de conducta, psicodinàmica i situacional.

La perspectiva de trets va sorgir a principis del segle XX, i es plantejava com aquell enfocament que es basa en trets o característiques de naixement que són estables i que el fet de tenir-les provoca el desenvolupament d'un líder. Aquesta visió ha anat evolucionant als llarg del temps fins a enfocar-se en com els trets d'un individu influeixen en el lideratge, es tracta d'una perspectiva centrada en el líder i no en els seguidors o la situació. Després de nombrosos estudis buscant analitzar quins són els trets característics del lideratge, Northouse (2016) resumeix i conclou els següents: la intel·ligència, l'auto-confiança, la determinació, la integritat i la sociabilitat.

La perspectiva d'habilitats, centrada en el líder, es basa en les destreses que poden ser apreses i desenvolupades, és a dir, les capacitats. Es tracta d'una perspectiva purament descriptiva que dona una estructura per entendre la naturalesa del lideratge efectiu (Northouse, 2016 p.56). La perspectiva de conducta es basa en el comportament observable del líder; mentre que la perspectiva psicodinàmica està construïda al voltant de la idea que els processos psicològics, socials i emocionals entre líders i seguidors tenen una gran influència en el lideratge efectiu.

Finalment, l'enfocament situacional es centra en estudiar les diferents situacions en les que es troba el líder. Es tracta d'una perspectiva molt estudiada i revisada al llarg del temps per nombrosos autors que ha donat peu als estils de lideratge, ja que la premissa d'aquesta teoria és que les diferents situacions a les que es troba el líder comporta l'adopció de diferents estils de lideratge (Northouse, 2016 p.93). Aquesta teoria dóna suport als resultats de la investigació, explicada a continuació, que conclouen que els líders amb millors resultats no depenen d'un sol estil de lideratge sinó de la utilització de tots ells depenent de la situació en la que es trobin.

Una investigació realitzada sobre una mostra de 3.871 executius seleccionats d'una base de dades a nivell mundial, va concloure que existeixen sis estils de lideratge en funció dels diferents components de la intel·ligència emocional (Golemann, 2015 p.38). Els sis estils de lideratge segons Golemann (2015) són: el líder visionari, que és aquell que mobilitza a la gent cap a una visió; el líder democràtic, es tracta d'aquell que construeix un consens a través de la participació, el líder que marca una pauta i espera obtenir l'excel·lència i l'autogovern; el líder entrenador, que és el qui prepara a la gent pel futur i el líder coercitiu, es tracta d'aquell que exigeix una submissió immediata.

Pel que fa al lideratge a les aules, hi ha estudis que posen de manifest com el lideratge del director pot incidir en el rendiment acadèmic dels estudiants (Freire i Miranda, 2014). Mendoza (2008) presenta un exemple de com es pot identificar líders i dimensions de lideratge a través d'una metodologia de caracterització de xarxes en el context de les aules. Els autors Argos i Ezquerria (2014) introdueixen el concepte de lideratge centrat en l'aprenentatge el qual es vincula amb temes com el protagonisme que han de tenir els alumnes en el seu procés d'aprenentatge o com la idea de contemplar el lideratge com una forma compartida i el paper que el docent té a l'aula per a l'assoliment d'aquest lideratge.

Els autors Murua i Piérola (2013) analitzen com el lideratge transformacional dels professors i l'empoderament dels alumnes de Cicles Formatius de Grau Superior (CFGs) amb el seu aprenentatge cognitiu i afectiu. Els resultats de la seva recerca indiquen que aquets tipus de lideratge s'associa de forma positiva amb el aprenentatge cognitiu i afectiu dels alumnes i que l'empoderament gestiona aquests aprenentatges.

Esport i lideratge semblen tenir un denominador comú important: la intel·ligència emocional i les competències emocionals i socials. Golemann (2012) explica com els circuits cerebrals que s'utilitzen per l'autodomini i l'auto-coneixement són en gran mesura els mateixos que s'activen per conèixer a una altra persona. Per aquest motiu es parla de les neurones mirall, que reflecteixen en un mateix el que veu en l'altre: les seves emocions, els seus moviments i fins i tot les seves intencions.

Aquest fenomen provoca que la persona emocionalment més expressiva transmeti les seves emocions a l'altre sense necessitat de comunicar-se verbalment. Això implica, que les persones influeixen de forma constant en l'estat cerebral i emocional dels altres. Segons el model d'intel·ligència emocional de Golemann (2012) la gestió de les relacions a aquest nivell, vol dir que l'individu és responsable de com determina els sentiments de les persones amb les que interactua. A partir d'aquesta teoria, Goleman, Boyatzis i McKnee (2002) assenyalen que la forma com el líder gestiona i canalitza les emocions per a que un determinat grup aconsegueixi els seus objectius depèn del seu grau d'intel·ligència emocional. En aquest sentit, David McClelland, psicòleg de la universitat de Harvard, va descobrir que els mànagers que tenien punts forts en 6 o més de les competències de la intel·ligència emocional eren un 20% molt més efectius que la resta. (Goleman, 2015 p. 14)

En l'actualitat, hi ha estudis que posen de manifest la relació positiva entre l'habilitat de controlar les emocions i la qualitat de les interaccions socials. (Lopes et al., 2004) Arrel de la importància d'aquestes habilitats Boyatzis (2011) proposa diferents competències en funció de l'habilitat o capacitat. En aquest sentit, l'autor indica que existeixen les competències emocionals que són l'auto-coneixement, l'auto-gestió, l'auto-consciència emocional i l'auto-control emocional; les competències cognitives com són el pensament sistèmic i el reconeixement de patrons i la competències socials que inclouen la consciència social, la gestió de les relacions, l'empatia i el treball en equip.

A partir d'aquesta idea, sorgeixen nombrosos estudis que posen de manifest l'estreta relació que existeix entre les competències emocionals i socials i el lideratge efectiu. Els autors Riggio i Reichard (2008) estudien la incidència de les intel·ligències emocional i social en el lideratge efectiu. En la mateixa línia, Stubbs Koman i Wolff (2008) estudien la relació positiva que s'estableix entre les competències emocionals i l'efectivitat en el treball en equip.

Aquestes recerques, entre altres, posen de manifest la importància d'analitzar les competències emocionals i socials a l'hora d'estudiar el lideratge.

Per acabar aquest capítol, és important recalcar l'estreta relació que hi ha entre lideratge i competències emocional i socials i l'esport i el desenvolupament d'aquestes competències emocionals i socials, d'aquí sorgeix la necessitat d'investigar sobre la possible relació que hi ha entre esport i lideratge.

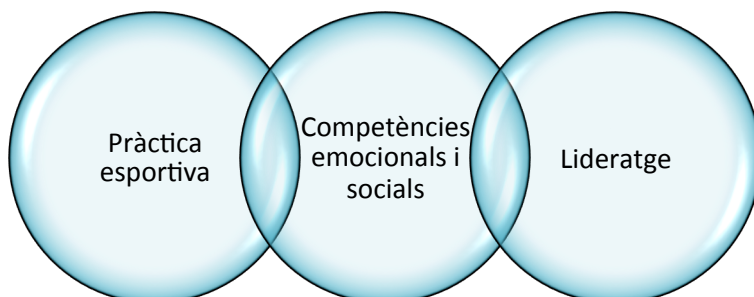
3. PLANTEJAMENT TEÒRIC

A continuació s'explica la perspectiva teòrica en la que es defineix el marc teòric, l'objecte teòric i les variables a estudiar. Es descriu el plantejament teòric que s'ha dut a terme per abordar la problemàtica, punt fonamental de la recerca que ajudarà a acotar el tema d'estudi i l'elecció del mètode.

El plantejament teòric és l'etapa en què cal adoptar una perspectiva teòrica o enfocament per tal d'estudiar el problema plantejat a la pregunta inicial. A partir d'aquí, serà més senzill escollir l'objecte teòric i el mètode d'investigació. Principalment, s'ha plantejat la investigació des del punt de vista de l'educació dins d'un context esportiu molt concret com són els cicles formatius.

3.1. Marc Teòric

Una vegada feta l'anàlisi de la literatura existent i veient que es tracta d'un tema que per la seva naturalesa inclou diferents ciències, s'ha decidit tractar-lo des d'un enfocament educatiu. Es parteix de la idea que l'esport porta implícit el desenvolupament de competències emocionals i socials que són claus a l'hora de generar líders.

Figura 1: Relació entre la pràctica esportiva i el lideratge

Font: Elaboració pròpia

Com s'ha explicat anteriorment en l'estat de la qüestió, les competències emocionals i socials són un tret essencial a l'hora de generar líders i s'ha vist com l'esport està directament relacionat en l'adquisició d'unes competències o unes altres en funció de varis aspectes com pot ser la modalitat competitiva de l'esport, o el tractar-se d'un esport individual o col·lectiu, entre d'altres. Tal i com es pot veure a la figura superior, les competències emocionals i socials són l'enllaç que permetrà estudiar si existeix una relació entre lideratge i esport.

Així doncs, vist la importància de les competències emocionals i socials en el desenvolupament del lideratge i analitzades les diferents competències que es generen gràcies a l'esport sorgeix la necessitat de donar resposta a la primera pregunta d'aquesta recerca, que es cita a continuació:

Pregunta: “Quina és la incidència de la trajectòria esportiva en el desenvolupament del lideratge?”

Hipòtesi: La trajectòria esportiva incideix positivament en el desenvolupament del lideratge.

És necessari conèixer quins són els perfils esportius que existeixen dels estudiants de cicles formatius per tal de poder establir algun tipus de relació. Diferències com la modalitat (competitiva, recreativa o salut), el número d'esports practicats durant el desenvolupament del nen o el tipus d'esport (individual o col·lectiu) generen diferències en la personalitat i les habilitats socials del practicant per aquest motiu conèixer quins són els resultats de la combinació d'aquestes variables donarà resposta a la segona pregunta plantejada en aquest estudi, que es pot llegir a continuació:

Pregunta: “Quins són els perfils esportius dels estudiants de CAFEMN i AAFE?”

Hipòtesi: Al ser una pregunta descriptiva no genera cap hipòtesi.

En relació a l'esmentat, un factor interessant a valorar una vegada establerts els diferents perfils predominats als cicles formatius, és saber si n'hi ha algun que tingui més tendència a estar vinculat amb el lideratge. Conèixer aquest perfil, respondrà la tercera pregunta plantejada:

Pregunta: “Hi ha algun perfil esportiu que tingui més predisposició a estar vinculat amb el lideratge?”

Hipòtesi: Un perfil on predominin diferents modalitats competitives, tipus d'esports i hi hagi més d'un esport generarà més competències emocionals i socials, i per tant, contribuirà més significativament al desenvolupament del lideratge.

Finalment, és necessari saber si aquests resultats són transferibles en altres poblacions d'estudi per tal de veure si hi ha diferències o no entre una mostra del sector esportiu i una mostra del sector no esportiu. Saber això ens ajudarà a donar resposta a l'última pregunta formulada:

Pregunta: "Quines diferències hi ha entre una mostra del sector esportiu i una mostra del sector no esportiu pel que fa a la relació de trajectòria esportiva i lideratge?"

Hipòtesi: En la mostra del sector no esportiu els perfils esportius predominants seran diferents a la de la mostra del sector esportiu, a més, és possible que si no hi ha uns perfils de pràctica esportiva clars, tampoc hi hagi un perfil de lideratge clar a l'aula.

3.2. Model d'anàlisi

A partir de la teoria i les preguntes generades durant la recerca es poden delimitar 2 dimensions: la trajectòria esportiva i els rols a l'aula. Aquestes dimensions es poden descriure a través d'unes variables que es podran mesurar a través d'uns indicadors. Aquests indicadors, són fets empíricament comprovables que remetent a l'existència d'un fet no observable directament (Heinemann, 2008).

Tal i com afirma Moragas (2014) "aquesta conceptualització és una construcció abstracta que pretén donar compte de la realitat estudiada. No necessàriament s'ha de fixar en tots els aspectes d'aquesta realitat. Precisament, permet fer una tria d'aquells que són considerats essencials des del punt de vista de la investigació". En aquesta recerca es parteix de la idea que la investigació gira entorn la trajectòria esportiva i la influència (o no) que aquesta genera en el desenvolupament del lideratge a les aules. A partir d'aquesta premissa sorgeixen dues dimensions: trajectòria esportiva i rols a l'aula.

La primera dimensió, trajectòria esportiva, busca conèixer el perfil de cada estudiant a partir d'un qüestionari auto-administrat. Aquesta dimensió es conceptualitza en 5 variables que adquireixen operacionalització en base a diferents indicadors. Finalment, la segona dimensió, els rols a l'aula es conceptualitza en 6 variables que s'analitzen a través de diferents indicadors. La taula 2 mostra les dimensions esmentades.

DIMENSIONS	VARIABLES	INDICADORS
Trajectòria Pràctica Esportiva	Informació demogràfica	Informació general poblacional
	Pràctica esportiva	Pràctica esportiva
		Context Esportiu
	Història esportiva	Etapes en funció de l'edat
	Referents esportius positius	Existència de referents esportius positius
		Lideratge percebut
Referents esportius negatius	Existència de referents esportius negatius	
	Lideratge percebut	
Rols a l'aula	Lideratge	Lideratge percebut
	Carisma	Carisma percebut
	Responsabilitat	Responsabilitat percebuda
	Preocupació	Preocupació percebuda
	Organització	Organització percebuda
	Participació	Participació percebuda

Taula 2: Variables i indicadors de la primera dimensió

4. PLANTEJAMENT METODOLÒGIC

La recerca que aquí es presenta, estructurada en tres estudis, pretén descriure la trajectòria esportiva dels estudiants de cicles formatius esportius, més concretament, els cicles de Conducció d'Activitats Físiques en el Medi Natural (CAFEMN) i d'Animació d'Activitats Físiques i Esportives (AAFE) i de cicles no esportius, en concret el cicle de Direcció de cuina, per tal d'establir una relació entre la trajectòria esportiva i els rols a l'aula amb la finalitat d'analitzar la incidència de la trajectòria esportiva en el lideratge a l'aula. Per tant, aquesta recerca es planteja des de l'àmbit de l'educació, encara que també es tindran en compte conceptes de l'àmbit de la sociologia, la psicologia i les ciències de l'activitat física i l'esport.

4.1. Enfocament de la investigació

Els trets distintius d'aquesta recerca i la problemàtica plantejada fan d'aquesta recerca una investigació centrada en la relació entre la trajectòria esportiva i el lideratge, dins del context educatiu dels cicles de formació professional. Es tracta d'una investigació amb un enfocament mixt, és a dir que s'analitza i vincula dades quantitatives i qualitatives en un mateix estudi per respondre al problema plantejat (Mertens, 2005). Segons el sistema de categories proposat per Hernández et al. (2006) es tracta d'un disseny mixt amb un enfocament dominant quantitatiu ja que l'estudi es desenvolupa sota la perspectiva de l'enfocament quantitatiu però manté un component qualitatiu.

Per un costat, seguint el plantejament de categories proposat per Hernández et al. (2006) la fase dominant de la recerca correspon a una investigació quantitativa no experimental degut a que no es manipula de forma intencional cap variable i els subjectes ja pertanyen a un grup o nivell determinat de la variable independent. Mertens (2005) assenyala que la investigació no experimental és apropiada per les variables que no poden ser manipulades o resulta complicat fer-ho. En aquest cas, no s'ha manipulat de forma intencionada cap variable i els subjectes d'estudi ja pertanyen a un grup en funció del cicle formatiu que estudien i on l'estudien. Podem concretar que es tracta d'una recerca quantitativa no experimental transversal ja que, tal i com afirma Hernández et al., (2006), les dades es recol·lecten en un sol moment. El propòsit es descriure variables i analitzar la seva incidència i interrelació en un temps concret. El tipus de disseny transaccional varia en funció de l'estudi que s'ha dut a terme.

El primer estudi, anàlisi de la trajectòria esportiva dels estudiants dels cicles formatius esportius CAFEMN i AAFE, és una investigació quantitativa transversal descriptiva en la que es té com objectiu indagar en la incidència de les modalitats o nivells d'una o més variables d'una població. (Hernández et al., 2010) En aquest cas, es vol descriure la trajectòria esportiva de cada estudiant en funció d'unes dimensions, variables i indicadors.

El segon estudi, relació entre esport i lideratge, analitza si existeix una relació entre els perfils establerts a l'estudi anterior i el lideratge a l'aula trobat a partir de sociogrames, per tant és un disseny mixt de dues etapes. Primer té una fase qualitativa en la que s'administren els sociogrames. És a dir, utilitza la recollida de dades sense mesura numèrica per a descobrir o afinar preguntes d'investigació en el procés d'interpretació. L'enfocament qualitatiu avalua el desenvolupament natural dels successos, per tant, no hi ha manipulació ni estimulació respecte a la realitat (Corbetta, 2003). I finalment, una vegada es coneix el lideratge a l'aula, es fa una investigació quantitativa transversal correlacional-causal en la que es descriuen relacions entre dos o més categories ja sigui en termes correlacionals o en funció de la relació causa-efecte. (Hernández et al., 2006)

Finalment, el tercer estudi agrupa tots els dissenys emprats en l'anterior ja que té per objectiu comparar la incidència de la trajectòria esportiva en el lideratge a l'aula dels estudiants del sector esportiu respecte els estudiants del sector no esportiu.

En tota la recerca s'utilitza el mètode deductiu (*top down approach*) en el que partim d'una teoria per formular una hipòtesis que després es confirmarà o refutarà a través de les dades recopilades. (Trochim, 2005 p.15)

4.2. Elecció del mètode

El mètode seleccionat ve condicionat per les preguntes inicials i el marc teòric plantejat i ens permetrà recollir les dades que donaran resposta a les preguntes formulades a l'inici de la recerca. En aquesta línia, s'han utilitzat dos mètodes: el qüestionari auto-administrat en línia per conèixer la trajectòria esportiva, i el sociograma per saber el lideratge a l'aula.

4.2.1. Qüestionari auto-administrat en línia

En aquesta recerca s'ha utilitzat el qüestionari auto-administrat en línia degut a la facilitat i llibertat que aquest fet proporciona. (Heinemann, 2008 p.127).

El qüestionari auto-administrat en línia que porta per nom Sports Trajectory Questionnaire (STQ) està elaborat en base al marc teòric treballat i les dimensions establertes. Es tracta d'un qüestionari que està estructurat per etapes evolutives en funció dels quatre estadis de desenvolupament cognitiu proposats per Piaget (1981) complementats per l'enfocament sociogenètic del desenvolupament de Vygotsky (1979; 1986).

Dins de cada etapa evolutiva es plantegen les mateixes preguntes amb les mateixes opcions de resposta, aquest plantejament és d'ajut a l'hora de donar validesa al qüestionari. Aquest qüestionari està dissenyat per a que qualsevol subjecte encaixi dins un perfil de practicant oferint exhaustivitat i exclusivitat semàntica.

A partir de les dades recopilades sobre la trajectòria esportiva dels individus es creen perfils de pràctica esportiva. A l'annex es pot veure el qüestionari STQ en format paper.

4.2.2. Sociograma

A més, s'ha utilitzat el sociograma amb la finalitat de saber quina és la posició que ocupen els individus dins un grup així com les relacions que s'estableixen entre ells (Aranda, 2009). Seguint a Bautista et al. (2009) s'han seleccionat diferents criteris sociomètrics en funció de les variables: Lideratge, carisma, responsabilitat, preocupació, organització i participació.

Es van determinar 2 situacions sociomètriques:

- Per un costat es va realitzar un petit qüestionari en format paper amb sis preguntes corresponents a les 6 variables que es vol estudiar que es pot veure a l'annex.
- Per un altre costat, es va elaborar una petita entrevista estructurada on es realitzaven les mateixes sis preguntes.

A partir de les preguntes, seguint a Aranda (2009) s'elabora el protocol de respostes i es prepara una matriu de respostes per a poder realitzar el buidatge.

4.3. Mostra seleccionada

La població d'estudi correspon als alumnes de cicles formatius de Catalunya. En funció d'això s'han seleccionat dues mostres no probabilístiques, per un costat una mostra del sector esportiu i per una altre una mostra del sector no esportiu.

Segons les dades extretes del Departament d'Ensenyament hi ha aproximadament uns 2.300 centres que imparteixen cicles formatius (mitjà i/o superior), dels quals 88 són centres que imparteixen cicles formatius esportius (mitjà i/o superior).

A partir d'aquí es selecciona una mostra no probabilística o mostra dirigida del sector esportiu en la que es seleccionen 3 centres (ICCIC, CE. Jaume Balmes i IES Alt Berguedà) que imparteixen cicles formatius esportius el que comporta una mostra de 129 alumnes i 1 que imparteix cicles formatius d'altres modalitats, en aquest cas de la especialitat de cuina que comporta una mostra de 15 alumnes.

La selecció de la mostra s'ha fet seguint els criteris de facilitat d'accés a la mostra. Els tres centres esportius són centres en els que s'estaven realitzant pràctiques durant la recerca i l'accés al centres formatiu de cuina ha sigut possible a través de contactes.

4.4. Anàlisi de dades

4.4.1. Sociograma

El buidat de dades de les enquestes i qüestionaris s'exporta a un full de càlcul excel i a partir d'aquí es procedeix a l'anàlisi de dades a través del programa informàtic ONODO.

Es realitza un sociograma per cada variable (lideratge, carisme, preocupació, responsabilitat, organització i participació) i per cada classe d'alumnes del cicle formatiu de CAFEMN i 1er curs d'AAFE del ICCIC i pels alumnes del cicle formatiu de cuina. En total 36 sociogrames diferenciats per colors en funció de la variable i organitzats per aules.

4.4.2. Qüestionari auto-administrat en línia

Degut a la flexibilitat que aquest mètode permet, la recollida de dades s'ha realitzat en un període de temps ampli, que es va iniciar un cop delimitat l'objecte teòric i va finalitzar temps després d'haver tingut lloc els sociogrames. Els enquestats van facilitar un volum d'informació de gran qualitat per a estudiar i extreure'n dades per a la present recerca. Finalment, l'extracció de dades es fa automàticament a través del propi qüestionari i s'exporta en format excel a un full de càlcul.

A partir d'aquí, es codifiquen totes les dades en funció de 4 variables extretes a partir del marc teòric tal i com es pot veure a la taula X.

Pel que respecta la primera variable, pràctica esportiva, hi ha nombrosos estudis, tal i com es pot veure a la taula X, que demostren com la pràctica esportiva influeix directament en el desenvolupament de certes competències emocionals. Seguint aquestes premisses es defineixen 2 indicadors: Sí (1) per la realització de la pràctica esportiva i No (2) per la no pràctica esportiva.

La següent variable, número d'esports, ve definida d'acord a la teoria que sustenten diferents autors sobre com una menor especificitat esportiva comporta més beneficis per al desenvolupament motor i psicològic. D'aquests estudis s'extreuen tres indicadors, Un (1) per a la pràctica d'un sol esport, dos (2) per a la pràctica de 2 esports i tres (3) per a la pràctica de 3 o més esports.

La tercera variable corresponent al tipus d'esport, es recolza a partir dels resultats obtinguts per nombrosos autors (veure taula X) en la que diferencien les competències emocionals i socials que es desenvolupen en funció de si es practica un esport col·lectiu o un individual. Aquests estudis posen de manifest els diferents trets que el tipus d'esport genera en el practicant i per aquesta raó es defineixen dos indicadors; esports individuals (1), esports col·lectius (2) i ambdós (3) pels que han realitzat les dues opcions que categoritza en dos grans grups tots els esports i pràctiques esportives que han anat introduint al STQ els enquestats.

Finalment, la quarta variable, modalitat esportiva, s'explica a partir dels estudis realitzats fins a l'actualitat on es demostra que la competició genera unes competències emocionals i socials que no es generen en d'altres modalitats com pot ser la recreació o la salut.

D'aquesta teoria es defineixen 2 indicadors; competitiu (1) en el que es contempla qualsevol forma de competició a nivell federat, no competitiu (2) en el que s'inclou la recreació, la salut o la competició escolar i l'opció d'ambdós (3) pels que han realitzat tant una modalitat com l'altre.

La combinació d'aquestes 4 variables dóna un ventall de 28 opcions de perfil per etapa, dels quals n'hi ha 5 que són "opcions inviabilitats" és a dir que no responen una lògica real. D'aquesta manera queden un total de 23 perfils possibles. D'aquestes perfils, les dades mostraran quins són els predominants i quins queden com a residuals. Finalment, el perfil definitiu es genera en funció de la freqüència de perfil per etapes i en les combinacions on no hi ha un perfil predominant s'estableix el criteri de seleccionar el perfil corresponent a l'etapa de 7 a 12 anys, ja que és l'etapa més llarga i per tant on es produeixen més canvis a nivell motor i psicològic.

Variables	Indicadors	Referents
Pràctica esportiva	Sí (1) No (2)	Allen et al. (2013), Coakley (2011), Danish et al. (1993), Gould & Carson (2008), Eime et al. (2013), Kleiber & Roberts (1981), Macphail & Kirk (2006) Gutiérrez (2004)
Número d'esports	Un (1) Dos (2) Tres o més (3)	Coté, Lidor & Hackfort (2011) Strachan, Coté & Deakin (2009) Baker(2003)
Tipus d'esport	Individual (1) Col·lectiu (2) Ambdós (3)	Gené & Latinjak (2014), Korovljev et al. (2016), Madic et al. (2015), Martín i Guzmán (2012),
Modalitat esportiva	Competitiu (1) No Competitiu (2) Ambdós (3)	Reverter et al. (2009) Monjas et al. (2015) Scanlan & Lethwaite (1986)

Taula 3: Variables utilitzades per la creació de perfils esportius

4.5. Aspectes Ètics

L'ètica professional és un concepte genèric que pot mostrar-se com a complement o identificar-se amb l'ètica personal. És el referent teòric davant la pràctica professional. Íntimament lligat a la ètica, es troba el concepte de consciència professional, és a dir, la nostra actuació personal en l'exercici professional. L'actuació des d'una perspectiva més intrínseca, des de dins cap a fora, on el que està bé es relaciona amb l'essència de la professió i la interpretació dels actes per part del qui els exerceix. S'ha de recordar que les decisions impliquen responsabilitat, d'aquestes decisions deriven unes conseqüències davant les quals s'ha de respondre (Heinemann, 2006).

Durant tota la recerca s'ha tingut present l'ètica com a forma de procedir i s'ha tingut en compte en tot moment: seguir el compliment de la llei; respectar les persones implicades en la investigació; respectar l'entorn i el medi ambient i adoptar una visió objectiva i professional davant qualsevol tipus de conflicte que pogués sorgir.

Els tres estudis es realitzen d'acord amb els principis ètics corresponents al codi de Nuremberg el qual manifesta que el consentiment voluntari del subjecte humà és absolutament essencial. D'una banda, els membres de la mostra han estat informats a través del model de full d'informació de la Universitat Ramón Llull, de la naturalesa de la investigació abans de participar en cap qüestionari o test. Han pogut decidir de forma voluntària sobre la seva participació i una vegada acordat, han firmat el consentiment informat, realitzat a través del model de consentiment informat de la Universitat Ramón Llull, per poder participar en la recerca i amb el que es garanteix la confidencialitat i privacitat de la recerca.

I finalment, durant el tractament de les dades, s'ha garantit que la informació facilitada no serà traspasada a altres persones, l'investigador principal n'és el responsable i l'únic amb accés a aquestes. Tot el material aportat no serà utilitzat amb cap més finalitat més enllà d'aquest projecte.

5. ANÀLISI DELS RESULTATS

En aquest capítol es detallen els resultats de la investigació obtinguts a partir de l'anàlisi de contingut i de les entrevistes en profunditat. Els resultats estan estructurats en dos apartats en funció de les dimensions plantejades en el marc teòric.

Al primer punt s'explica quins són els perfils esportius extrets a partir de les 4 variables definides anteriorment per a cada mostra de l'estudi. I finalment, al segon punt, s'hi identifiquen els alumnes que responen a la variable lideratge del sociograma. Cal tenir en compte, que no s'expliquen els resultats obtinguts de la resta de variables perquè no són rellevants per aquesta recerca.

5.1. Trajectòria esportiva

En aquest punt s'explicaran els resultats obtinguts per les dues mostres. Primer es detallaran els resultats obtinguts a través de la mostra del sector esportiu i a continuació es mostraran els resultats obtinguts per la mostra del sector no esportiu.

És important destacar que la mostra del sector esportiu està formada per 129 alumnes, dels quals 129 han participat al STQ i 100 al sociograma mentre que la mostra del sector no esportiu formada per 30 alumnes, han respost el STQ 15 alumnes i 17 el sociograma.

5.1.1. Resultats mostra sector esportiu

La combinació de variables per etapa dona com a resultat els següents tipus de perfils esportius:

	Pràctica	Quant.	Tipus	Modalitat		Pràctica	Quant.	Tipus	Modalitat
PERFIL 1	2	0	0	0	PERFIL 15	1	2	2	2
PERFIL 2	1	1	1	1	PERFIL 16	1	3	2	2
PERFIL 3	1	2	1	1	PERFIL 17	1	1	2	3
PERFIL 4	1	3	1	1	PERFIL 18	1	2	2	3
PERFIL 5	1	1	1	2	PERFIL 19	1	3	2	3
PERFIL 6	1	2	1	2	PERFIL 20	1	1	3	1
PERFIL 7	1	3	1	2	PERFIL 21	1	2	3	1
PERFIL 8	1	1	1	3	PERFIL 22	1	3	3	1
PERFIL 9	1	2	1	3	PERFIL 23	1	1	3	2
PERFIL 10	1	3	1	3	PERFIL 24	1	2	3	2
PERFIL 11	1	1	2	1	PERFIL 25	1	3	3	2
PERFIL 12	1	2	2	1	PERFIL 26	1	1	3	3
PERFIL 13	1	3	2	1	PERFIL 27	1	2	3	3
PERFIL 14	1	1	2	2	PERFIL 28	1	3	3	3

Taula 4: Perfils esportius (codificació)

En vermell es marquen els perfils que no existeixen per no adaptar-se a la lògica real. La següent taula mostra la llegenda per poder interpretar la taula 4.

	1	2	3
Pràctica	Sí	No	-
Quantitat d'esports	Un esport	2 esports	3 o més esports
Tipus esport	Individual	Col·lectiu	Ambdós
Modalitat esportiva	Competitiva	No competitiva	Ambdós

Taula 5: Llegenda variables

A la taula 6 es pot apreciar com les dades mostren que hi ha predominança de 6 perfils concrets:

Etapes	1	2	3	4
PERFIL 1	35	10	8	6
PERFIL 2	4	10	17	7
PERFIL 3	0	0	2	1
PERFIL 4	0	0	0	0
PERFIL 5	30	12	10	19
PERFIL 6	4	4	0	1
PERFIL 7	1	0	0	1
PERFIL 8	0	0	0	0
PERFIL 9	0	4	2	4
PERFIL 10	0	1	0	0
PERFIL 11	18	38	59	37
PERFIL 12	0	0	1	0
PERFIL 13	0	0	0	0
PERFIL 14	25	30	11	5
PERFIL 15	0	0	0	0
PERFIL 16	0	0	0	0
PERFIL 17	0	0	1	0
PERFIL 18	0	1	0	1
PERFIL 19	0	0	0	0
PERFIL 20	0	0	0	0
PERFIL 21	0	4	3	2
PERFIL 22	0	0	2	0
PERFIL 23	0	0	0	0
PERFIL 24	3	5	2	3
PERFIL 25	1	0	0	1
PERFIL 26	0	0	0	0
PERFIL 27	3	5	9	5
PERFIL 28	1	5	2	3

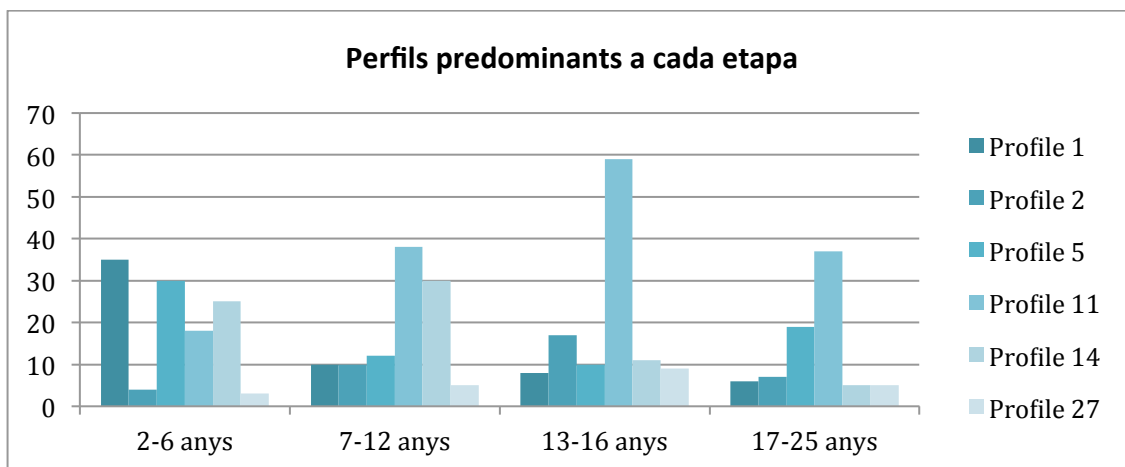
Taula 6: Perfils esportius dels alumnes de Cicles Formatius Esportius

Tal i com es pot apreciar a la taula anterior, hi ha 6 perfils predominants a totes les etapes: 1, 2, 5, 11, 14 i 27. Aquests perfils representen el 87% de la mostra i es considera que el 13% restant és residual ja que queda dispers en molts altres perfils. A la figura 2 s'extreuen els 6 perfils i s'expliquen detalladament.

Perfil 1	Perfil 2	Perfil 5	Perfil 11	Perfil 14	Perfil 27
<ul style="list-style-type: none"> No pràctica esportiva en alguna de les etapes 	<ul style="list-style-type: none"> 1 Esport Individual Competitiu 	<ul style="list-style-type: none"> 1 Esport Individual No competitiu 	<ul style="list-style-type: none"> 1 Esport Col·lectiu Competitiu 	<ul style="list-style-type: none"> 1 Esport Col·lectiu No competitiu 	<ul style="list-style-type: none"> 2 Esports Indiv i Col. Comp i No Comp.

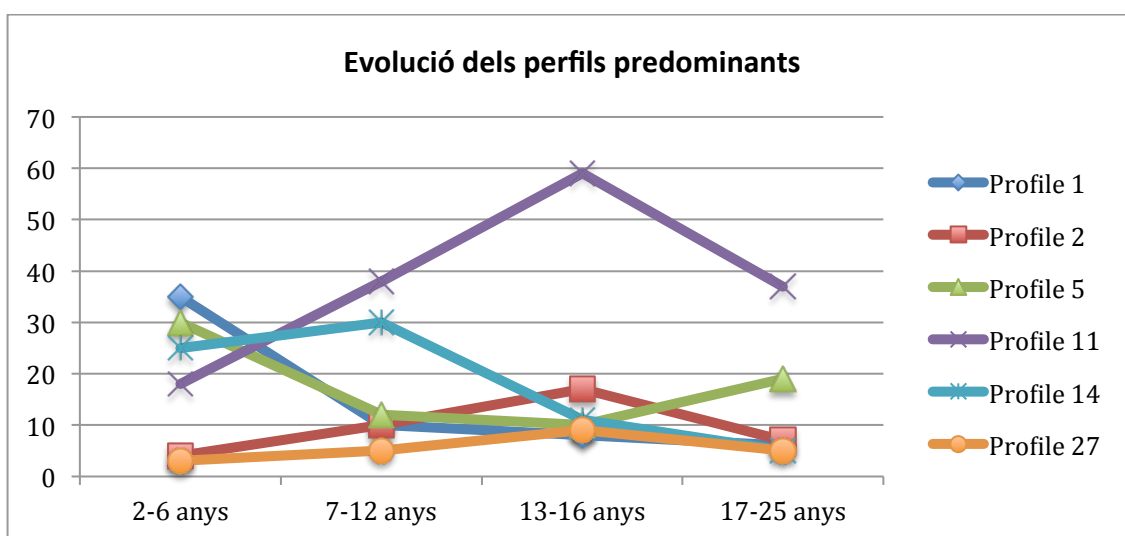
Figura 2: Perfils predominants

A continuació es pot veure un gràfic dels perfils predominants en la mostra del sector esportiu en cada etapa.

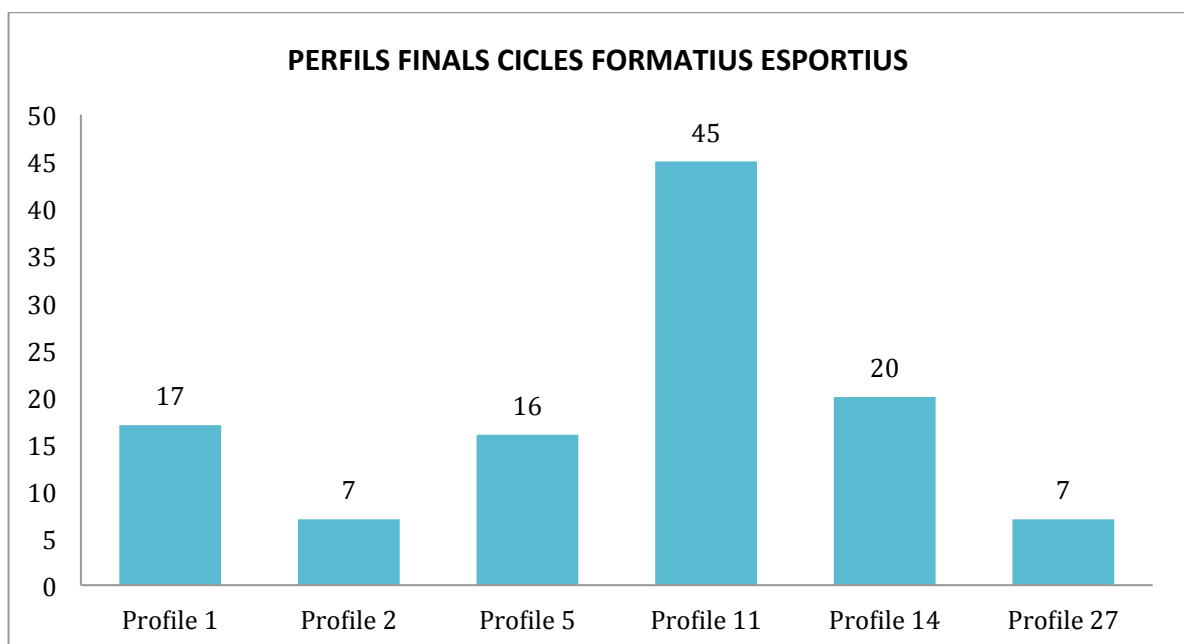
Gràfic 1: Perfils predominants a cada etapa dels alumnes de Cicles Formatius Esportius

En aquest gràfic es pot veure com a la primera etapa hi ha 4 perfils (1, 5, 11 i 14) que es mantenen a uns nivells molt similars entre 18 i 35 practicants, mentre que a les altres etapes ja hi ha menys perfils que destaquen. En la segona etapa destaquen el perfil 11 i 14 amb 30 i 38 practicants, mentre que a la tercera etapa destaca el perfil 11 amb 59 membres sent el perfil 2 el segon amb més practicants amb 17 individus. Finalment a l'última etapa el perfil 11 perd força tot i segueix sent el perfil amb més practicants (37) i el perfil 5 destaca per sobre dels altres amb 19 practicants.

Gràfic 2: Evolució dels perfils predominants dels alumnes de Cicles Formatius Esportius

El gràfic anterior mostra l'evolució dels perfils al llarg de les etapes. Es pot apreciar com el perfil 1 destaca molt a la primera etapa (2-6 anys) i va perdent força a les següents etapes. El perfil 2 i 27 tenen un comportament similar, sent molt poc presents a la primera etapa i incrementant a poc a poc fins arribar al seu màxim a l'etapa de 13 a 16 anys i tornar a descendir en l'última etapa. El perfil 5 té un comportament similar al perfil 1 en les tres primeres etapes però acaba fent un destacable descens en l'etapa dels 17 als 15 anys. El perfil 14 es manté relativament constant en les dues primeres etapes i fa un bruscat descens en les dues següents en les que també es manté constant entre la tercera i quarta etapa. Finalment, el perfil 11 és el més destacat ja que incrementa notòriament des de la primera etapa, arribant al seu punt màxim a l'etapa dels 13 als 16 anys on comença a descendir a la 4a etapa fins arribar al mateix nivell que a l'etapa dels 7 als 12 anys.

Gràfic 3: Perfils finals dels alumnes de Cicles Formatius Esportius

Finalment, en el gràfic anterior es mostren els perfils resultants de la combinació de les 4 etapes. El Perfil 11 és el més destacat amb 45 practicants mentre que el perfil 1, el perfil 5 i el perfil 14 mantenen una proporció similar entre 16 i 20 membres. Finalment el perfil 2 i 27 són els menys nombrosos amb només 7 membres. S'ha decidit posar aquests 2 perfils tot i tenir tan poca població perquè estadísticament tendeixen a sobresortir per sobre dels altres perfils no inclosos, per tant, es dedueix que a més mostra segurament hi hauria un increment.

5.1.2. Resultats mostra sector no esportiu

Agafant com a referència els mateixos 27 possibles perfils, la taula següent mostra quin són els perfils dominants en el sector de cuina.

Etapes	1	2	3	4	Etapes	1	2	3	4
PERFIL 1	7	3	3	4	PERFIL 15	0	0	0	0
PERFIL 2	0	1	0	0	PERFIL 16	0	0	0	0
PERFIL 3	0	0	0	0	PERFIL 17	0	0	0	0
PERFIL 4	0	0	0	0	PERFIL 18	0	0	1	0
PERFIL 5	5	2	4	6	PERFIL 19	0	0	0	0
PERFIL 6	1	1	0	1	PERFIL 20	0	0	0	0
PERFIL 7	0	1	0	0	PERFIL 21	0	0	0	0
PERFIL 8	0	0	0	0	PERFIL 22	0	0	0	0
PERFIL 9	0	0	0	0	PERFIL 23	0	0	0	0
PERFIL 10	0	0	0	0	PERFIL 24	0	0	0	1
PERFIL 11	1	3	4	2	PERFIL 25	0	1	0	0
PERFIL 12	0	0	0	0	PERFIL 26	0	0	0	0
PERFIL 13	0	0	0	0	PERFIL 27	0	0	0	0
PERFIL 14	1	2	3	1	PERFIL 28	0	1	0	0

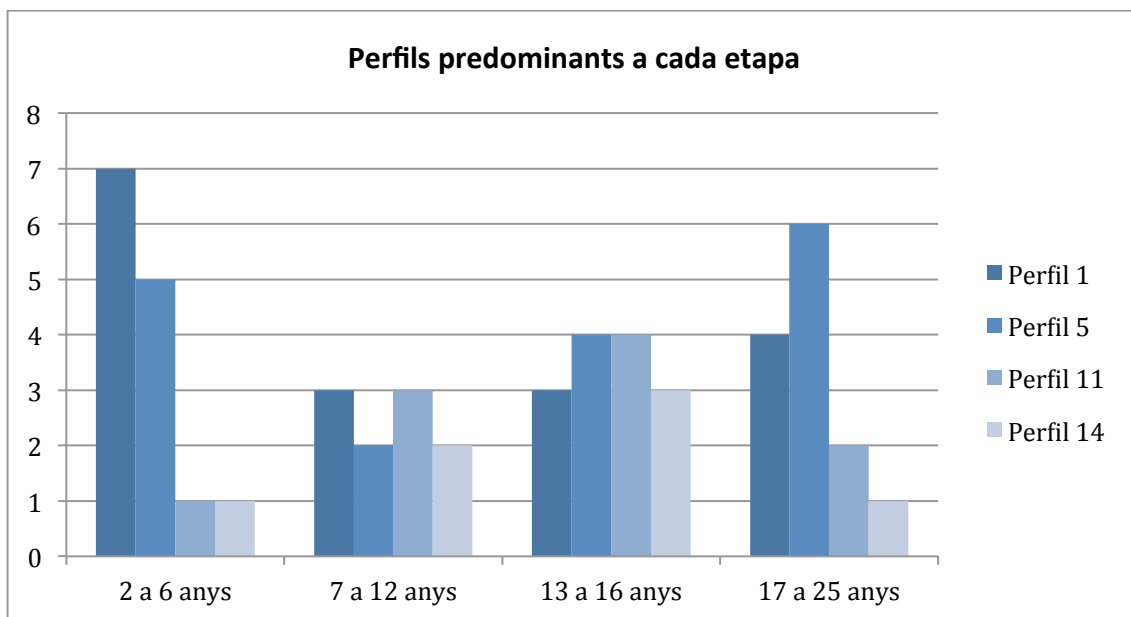
Taula 7: Perfils esportius dels alumnes Cicles Formatius de Cuina

Tenint en compte que la mostra és molt petita i és difícil generalitzar a partir d'aquestes dades, es pot apreciar una tendència cap a la predominança de 4 perfils a totes les etapes: 1, 5, 11 i el 14. Aquests perfils representen pràcticament el 100% de la mostra i es considera que la part restant és residual ja que queda dispers en molts altres perfils. A la figura X s'extreuen els 4 perfils i s'expliquen detalladament.

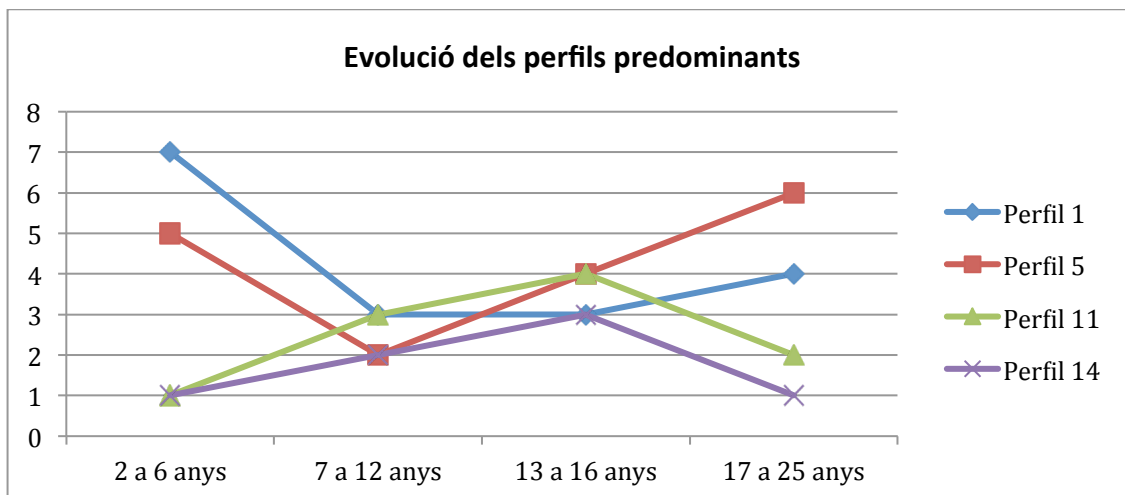
Figura 3: Explicació dels perfils esportius dels alumnes de Cicles Formatius de Cuina

A continuació es pot veure un gràfic dels perfils predominants en la mostra del sector esportiu en cada etapa.

Gràfic 4: Perfils predominants a cada etapa dels alumnes de Cicles Formatius de Cuina

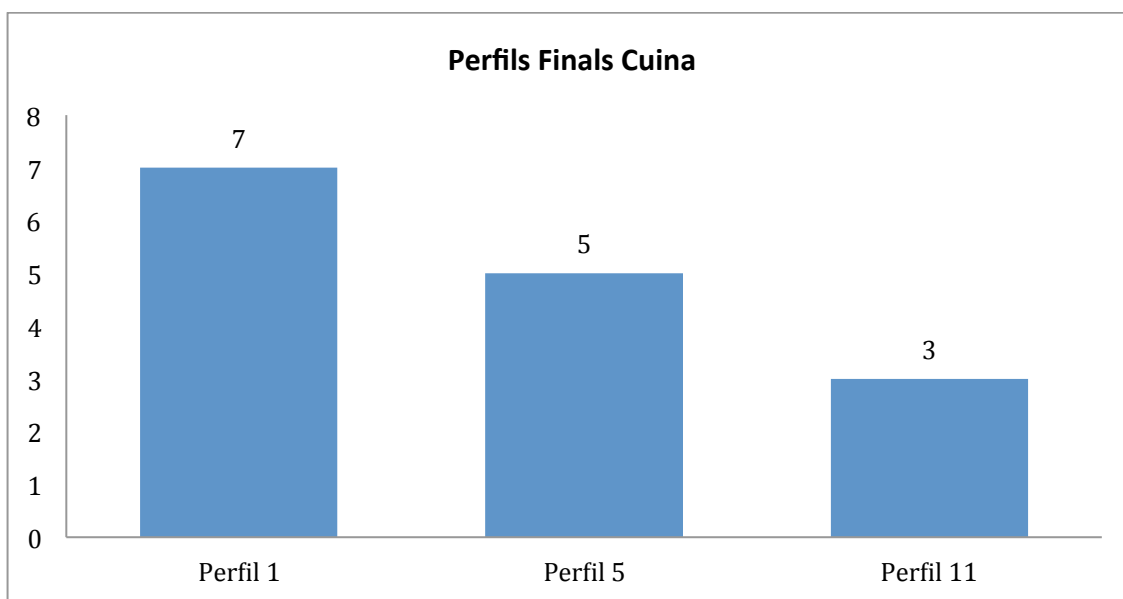
En aquest gràfic es pot veure com a la primera etapa hi ha 2 perfils (1 i 5) que predominen molt per sobre dels altres dos, mentre que a les dues següents etapes els 4 perfils estan bastant igualats fins arribar a l'etapa de 17 a 15 anys en la que torna a predominar un perfil concret per sobre la resta. En la segona etapa destaquen lleugerament el perfil 1 i 11 amb 3, mentre que a la tercera etapa destaca lleugerament el perfil 5 i 11. Finalment a l'última etapa el perfil 5 destaca per sobre els altres.

Gràfic 5: Evolució dels perfils predominants dels alumnes de Cicles Formatius de Cuina

El gràfic anterior mostra l'evolució dels perfils al llarg de les etapes. Es pot apreciar com el perfil 11 i 14 tenen un comportament similar. Comencen sent pràcticament inapreciables durant la primera etapa i van incrementant a mesura que van passant etapes fins arribar a l'etapa dels 17 als 25 anys en la que hi ha un descens notable. Tot i tenir un comportament similar, el perfil 11 mostra més practicants que el perfil 14 en pràcticament totes les etapes. Pel que fa al perfil 1 té una predominança molt elevada a la primera etapa, a partir d'aquí descendeix en l'etapa de 7 a 12 anys, tot i que es segueix mantenint per sobre de la resta, i es manté amb el mateix número de practicants en la tercera etapa de 13 a 16 anys en la que tot i mantenir-se, ha perdut força i és dels perfils menys predominants, finalment torna a augmentar a l'última etapa donant com a resultat ser el segon perfil predominant en l'etapa dels 17 als 25 anys. Per acabar, el perfil 5 té una notòria predominança en l'etapa dels 2 als 6 anys que cau en picat a la segona l'etapa, a partir d'aquí comença a incrementar fins a ser un dels perfils més destacats a la tercera etapa juntament amb el perfil 11 i per acabar destacant per sobre la resta a l'última etapa.

Gràfic 6: Perfils finals dels alumnes de Cicles Formatius de Cuina

Finalment, en el gràfic 6 es mostren els perfils resultants de la combinació de les 4 etapes. Al combinar etapes, el perfil 14 desapareix ja que es converteix en un perfil residual. El perfil 1 és el més destacat amb 7 practicants, després apareix el perfil 5 amb 5 practicants i el perfil 11 és el menys destacat amb 3 practicants.

5.2. Lideratge

Seguint amb el protocol utilitzat fins ara, en aquest punt s'explicaran els resultats obtinguts per les dues mostres. Primer es detallaran els resultats obtinguts a través de la mostra del sector esportiu començant per la classe de CAFEMN A, seguits de CAFEMN B i 1er AAFE Indoor per acabar amb 1er AAFE Outdoor i a continuació es mostraran els resultats obtinguts per la mostra del sector no esportiu. És important destacar que amb la finalitat de mantenir l'anonimat i la confidencialitat dels participants han sigut eliminat els seus noms i cognoms.

5.2.1. *Mostra sector esportiu*

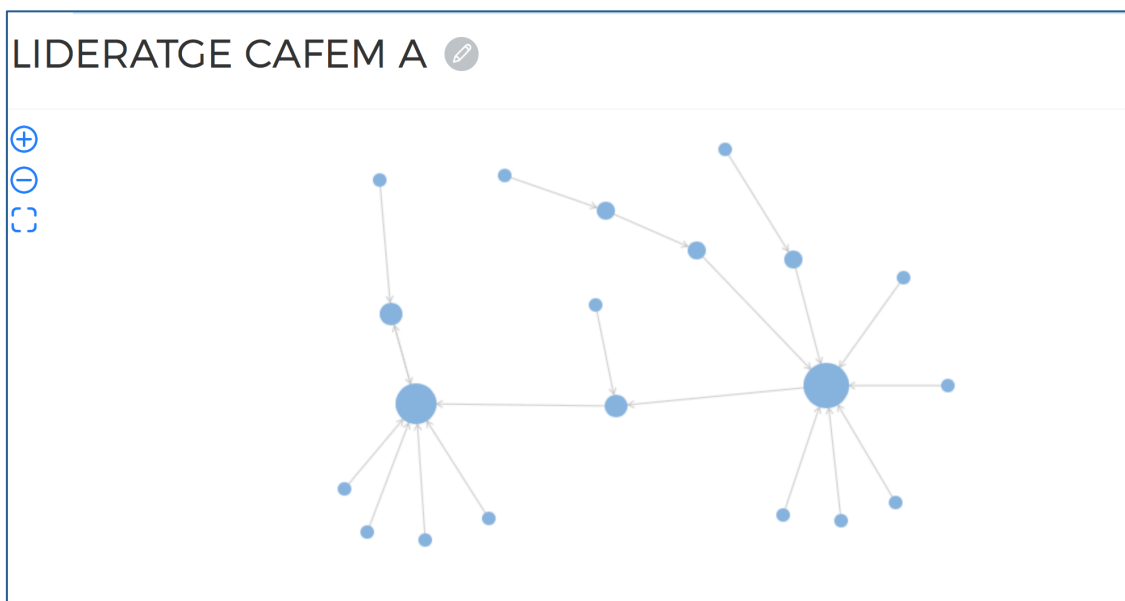

Figura 4: Lideratge a l'aula de CAFEMN A

Tal i com es pot veure a la figura anterior, clarament destaquen 2 persones considerades líders, una d'elles amb 6 connexions i l'altra amb 7. A part d'això hi ha 5 persones que han sigut votades per altres com a líders tot i que no ho són davant de l'aula i tres que identifiquen al líder però són votats per altres com a líder. Si s'unifica relacions queda un mapa visual clarament dividit en 2 grups el que ens porta a concloure que la major part de la l'aula queda estructurada per dos líders.

A diferència de la figura anterior, a la figura 5 es poden apreciar 3 grups. Hi ha una persona que destaca molt per sobre de la resta amb 11 connexions però també es poden apreciar 2 petits grups on hi ha un segon i tercer petit líder que al final si analitzem les relacions indirectes acaba unificant-se en un sol líder.

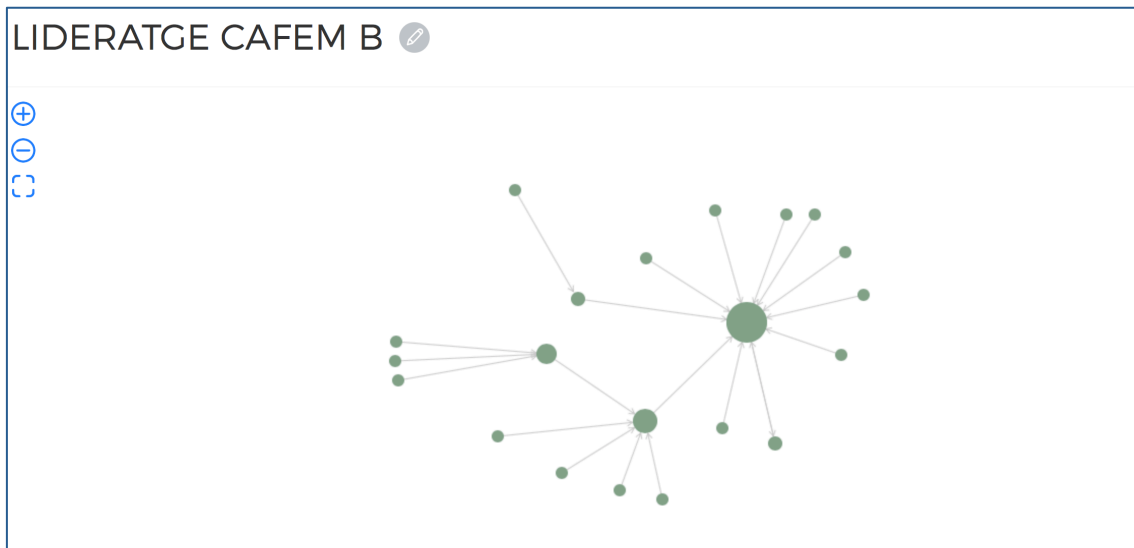

Figura 5: Lideratge a l'aula de CAFEMN B

En la figura següent es pot veure com tota la xarxa gira entorn una única persona que tot i presenta 18 connexions directes si es comptabilitzen les indirectes es pot apreciar com hi ha 6 persones que han votat una persona que ha identificat al líder i per tant és una relació indirecte. Finalment es pot apreciar un petit grup de 3 persones que identifiquen una mateixa persona com a líder però que acaba portant a través d'una altre persona al líder de l'aula. Clarament, és una classe amb un fort lideratge centrat en una única persona.

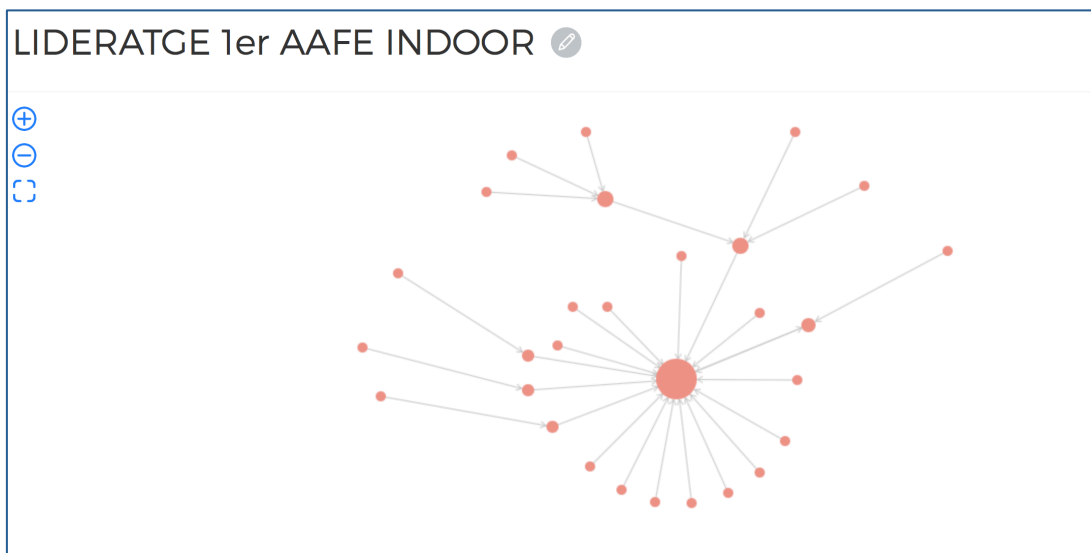

Figura 6: Lideratge a l'aula de 1er AAFEE Indoor

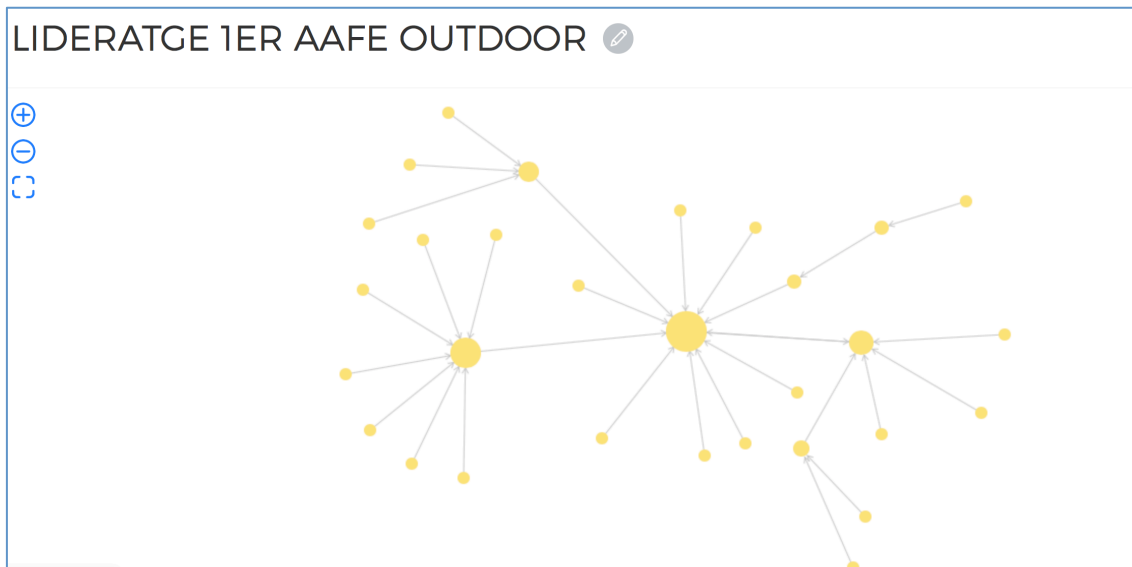

Figura 7: Lideratge a l'aula de 1er AAFE Outdoor

Aquesta figura mostra com no hi ha un únic líder sinó que el lideratge queda molt més repartit. Destaquen per sobre la resta 2 persones, la de l'esquerra amb 7 connexions i la del mig amb 10 connexions. Tot i veure's clarament 2 líders principals si es comptabilitzen les connexions secundaries, es pot veure que el líder amb 10 connexions en passa a tenir-ne 15, el líder de l'esquerra es queda amb 7 connexions i apareix un nou líder a la dreta amb 7 connexions. Es podria considerar, doncs que en aquesta aula hi ha 3 persones que lideren per sobre la resta.

5.2.2. Mostra sector no esportiu

En aquest punt s'explicaran els resultats obtinguts per la mostra del sector no esportiu representada per les dues classes dels cicles formatius de cuina. Primer es detallaran els resultats obtinguts en la classe del 1er curs de cuina i a continuació els de 2on curs de Cuina.

Tal i com es pot observar, la figura 7 mostra com no hi ha un únic líder, sinó que hi ha tres grups diferenciats sense un líder definit. Per un costat hi ha una parella, després hi ha un grup de 4 persones i finalment hi ha una petita xarxa que involucra 7 persones de les quals n'hi ha 2 que sobresurten una mica més que les altres. Tot i així no s'aprecia cap lideratge definit.

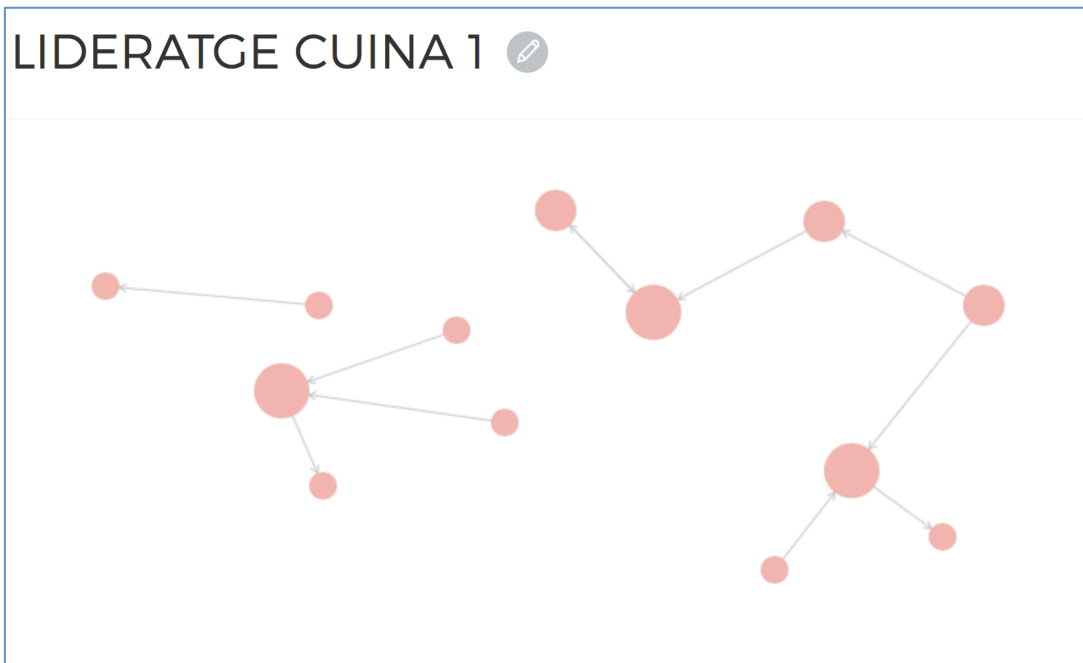

Figura 7: Lideratge a l'aula de 1er de Cuina

Per acabar, la figura 8 ens mostra una fotografia similar al grup anterior en la que no hi ha un líder definit sinó que apareixen 2 grups en els que destaquen 3 persones per sobre la resta. Es tracta d'una classe amb un número molt reduït de participants on no hi ha un lideratge marcat.

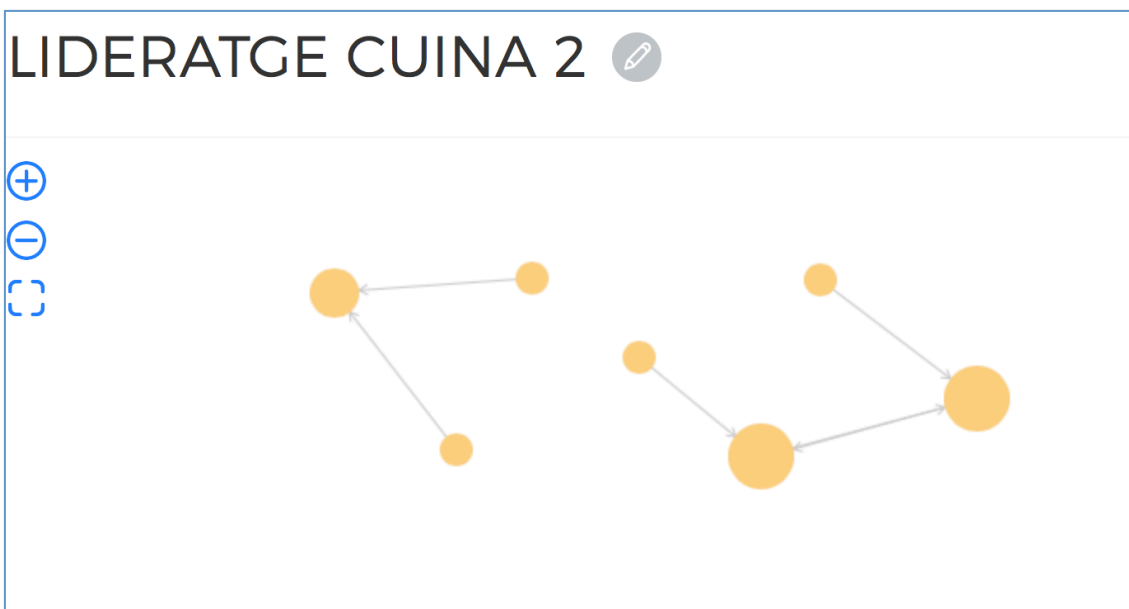

Figura 8: Lideratge a l'aula de 2on de Cuina

6. CONCLUSIONS

Les conclusions s'han estructurat en quatre apartats: En el primer s'exposen les conclusions a partir de les preguntes inicials. A continuació, s'expliquen les implicacions pràctiques de l'estudi i en el tercer punt, es mencionen les limitacions amb les que s'ha topat l'estudi. Seguidament, i finalment, en l'apartat quatre es plantegen les línies d'investigació futures.

6.1. Resultats principals

Els mètodes utilitzats per a la recopilació de les dades ha resultat un element clau de la recerca. El qüestionari en línia auto-administrat ha permès comptar amb un volum mitjanament alt d'enquestats que ens ha proporcionat informació clau per poder comparar amb els resultats dels sociogrames. En aquest apartat es pretén donar resposta a les quatre preguntes formulades a l'inici de la recerca:

- *Quins són els perfils esportius del estudiants de CAFEMN i AAFE?*

Els resultats han demostrat que hi ha 6 perfils esportius predominants en els alumnes de Cicles Formatius Esportius (perfils: 1, 2, 5, 11, 14 i 27). S'observa que en la primera etapa el perfil 1 corresponent a la no pràctica esportiva és lleugerament predominant, fet que es justifica tenint en compte que és una edat en que molts infants encara no fan esport. Per un altre costat el perfil 5 i el perfil 14 tenen un pes considerable, en aquest cas corresponen a practicants d'un únic esport sigui individual (perfil 5) o col·lectiu (perfil 11) de pràctica no competitiva. Aquest fet s'explica amb la natació recreativa per aprendre a nedar i un primer esport col·lectiu com a extra-escolar. Aquests 3 perfils representen el 70% de la pràctica en aquesta etapa mentre que els perfils competitius, ja sigui individual o col·lectiu representen una minoria amb un 30% de practicants.

Durant l'etapa dels 7 als 12 anys, els perfils 11 i 5 perden força ja que la majoria d'aquests nens ja realitzen pràctica esportiva i els perfils 11 i 14 mostren una clara predominança, el 53% dels nens realitzen un esport col·lectiu, ja sigui de modalitat competitiva o no competitiva i el 47% queda repartit entre els altres 4 perfils. Una possible explicació és que alguns nens i nenes continuen la pràctica d'esports extra-escolars mentre que molts ja fan al salt a començar a competir en un club.

En la tercera etapa, pràcticament la meitat (46%) dels alumnes practiquen un esport col·lectiu competitiu, aquests resultats pot tenir la seva explicació en el fet que es tracta de l'etapa corresponent a l'adolescència, etapa en la qual molts nens i nens volen sentir que formen part d'un grup (esport col·lectiu) i a més, els que ja tenen un passat esportiu estan preparats per competir. De forma residual, el perfil 2 corresponent a l'esportista individual competitiu, aconsegueix el seu pic màxim en aquesta etapa amb gairebé una vintena de practicants.

Finalment, l'etapa dels 17 als 25 anys mostra com l'esport col·lectiu competitiu perd força (perfil 11) tot i que segueix sent el perfil predominant i el perfil 5 torna a adquirir molta força, fet que s'explica perquè molts practicants deixen l'esport organitzat i practiquen més esports a l'aire lliure i altres intercanvien l'esport organitzat per pràctiques físic-esportives en un gimnàs.

Per acabar, els resultats globals mostren que hi ha un predomini significatiu de practicants d'esports col·lectius competitius (perfil 11). L'esport no competitiu (Perfils 5 i 14) tenen un número similars de practicants juntament amb el perfil 1 que és aquell corresponent a persones que no han practicat esport en alguna de les seves etapes. Finalment, el perfil 27 corresponent a alumnes que practiquen 2 esports un d'individual i un de col·lectiu i de dos modalitats diferents, està representat per pocs practicants però s'ha decidit tenir-lo en compte perquè és un perfil que presenta números molts més elevats que la resta (dels perfils que no s'han tingut en compte) en cada etapa i s'ha considerat que és un fet significatiu.

- *Hi ha algun perfil esportiu que tingui més predisposició a estar vinculat amb el lideratge?*

Amb l'objectiu de donar resposta a aquesta pregunta s'han analitzat els sociogrames desenvolupats de cada aula i s'ha estudiat quin és el perfil esportiu de cada un d'aquests líders. Amb la finalitat de conservar l'anonimat dels participants s'ha codificat el nom de cada líder amb una lletra. Dels 4 sociogrames realitzat en el sector esportiu s'ha pogut extreure 4 líders, Líder A corresponent a CAFEMN A, Líder B corresponent a CAFEMN B i Líder C i Líder D corresponents al 1er AAFE Indoor. El Líder A, el líder C i el líder D presenten el perfil 28 que és aquell corresponent a pràctica de 3 o més esports, tant individuals com col·lectius i de modalitat competitiva i no competitiva. El Líder B presenta el perfil 27 que és aquell corresponent a la pràctica de 2 esports, un d'individual i un col·lectiu i un de modalitat competitiva i un no competitiva.

Tenint en compte aquestes dades, es podria parlar que el perfil 28 està vinculat al lideratge ja que el 75% dels líders el presenten. És important tenir en compte però, que el 100% dels casos, hi ha pràctica tant individual com col·lectiva, de la mateixa manera que hi ha presència de modalitat competitiva i no competitiva.

Pel que fa a la mostra no esportiva, al no disposar d'una mostra suficientment gran, no hi ha perfils de trajectòria esportiva estadísticament significatius i tampoc s'aprecia un perfil de lideratge definit, amb la qual cosa no es poden treure conclusions al respecte.

- *Quines diferències hi ha entre una mostra del sector esportiu i una mostra del sector no esportiu pel que fa a la relació de trajectòria esportiva i lideratge?*

Pel que fa a la mostra del sector no esportiu, és important tenir en compte que no són dades estadísticament significatives, ja que es basen en una número molt baix d'enquestats. Dels resultats obtinguts, en la primera etapa corresponent als 2-6 anys s'observa que els perfils predominants són el Perfil 1, corresponent a persones que no han practicat esport durant aquella etapa i el Perfil 5 que correspon a aquelles persones que han realitzat un únic esport de tipus individual i no competitiu. Aquests resultats tenen sentit si es planteja que és una edat on molts nens i nenes encara no practiquen esport i els qui en fan, probablement practiquen la natació recreativa per aprendre a nedar.

A diferència de la mostra del sector esportiu, durant la segona etapa (7 als 12 anys) el perfil 1 segueix sent predominant el que demostra que els estudiants vinculats al sector esportiu tenen una trajectòria molt més esportiva que la resta, el perfil 5 perd força i el perfil 11 corresponent a les persones que practiquen un únic esport col·lectiu competitiu mostra resultats comparables al perfil 1.

Pel que fa a la tercera etapa, el perfil 1 segueix tenint una mostra alta, tot i que destaquen el perfil 5 i 11. Això s'explica amb la pràctica d'activitats físic-esportives com és el gimnàs i la pràctica d'esports col·lectius competitius com futbol o bàsquet.

Finalment, en l'etapa del 17 als 25 anys destaca el perfil individual no competitiu degut a l'increment en la pràctica físic-esportiva en gimnasos. És important destacar que el perfil 1 torna a augmentar per tant hi ha un increment en l'abandonament de la pràctica esportiva amb els anys.

Pel que fa a la comparació de les dues mostres en la relació de pràctica esportiva i lideratge no hi ha conclusions definitives, ja que els resultats de la mostra del sector esportiu no són concloents.

- *Quina és la incidència de la trajectòria esportiva en el desenvolupament del lideratge?*

Després d'estudiar i analitzar les dades obtingudes, es pot observar una tendència considerable a relacionar el lideratge amb una trajectòria esportiva àmplia en la que hi ha presència de pràctica de 3 o més esports, tant a nivell individual com col·lectiu i tant de modalitat competitiva com no competitiva. És lògic pensar que com més vivències i pràctiques en diferents entorns, més competències es desenvolupen i per tant, més capacitat de lideratge es pot desenvolupar.

Tot i els resultats positius que demostren una estreta relació entre lideratge i un perfil de trajectòria esportiva concret, es considera que no hi ha suficient dades per concloure que la trajectòria esportiva incideixi en el desenvolupament del lideratge.

6.2. Implicacions pràctiques

Aquesta recerca s'ha realitzat amb la finalitat d'obtenir una fotografia de la situació actual respecte el perfil esportiu dels alumnes de cicles formatius esportius i poder actuar a posteriori en conseqüència.

Paral·lelament a això, s'ha analitzat la relació entre trajectòria esportiva i lideratge amb la finalitat d'estudiar si l'esport incideix en el lideratge i en el cas que ho faci revalorar la concepció social i cultural que es té de l'esport i d'aquesta manera transferir a l'Educació Física la importància que es mereix, no només pels seus nombrosos beneficis a nivell físic, psicològic i social sinó a l'hora de contribuir en el desenvolupament de competències que estan molt valorades al sector laboral.

6.3. Limitacions

Durant tot el procés de la investigació han anat sorgint limitacions que cal tenir en compte en la valoració dels resultats obtinguts i que s'espera es puguin resoldre de cara a la continuïtat de la recerca.

Entre la principal limitació, cal assumir que la recerca s'ha desenvolupat dins un marc temporal molt acotat que ha suposat una limitació per a la recopilació de les dades necessàries per tal d'obtenir uns resultats més ajustats a les expectatives prèvies.

El disseny plantejat porta implícit una selecció gran de la mostra i això planteja diferents limitacions. Per un costat, el contacte amb una mostra gran no és senzill ja que requereix d'una inversió molt costosa de temps, aquesta limitació s'ha pogut resoldre gràcies a persones clau dins de les organitzacions que han fet de mediadores i han col·laborat perquè la mostra pogués ser suficient. Per un altre costat, la continuïtat i adhesió al segon i tercer estudi durant el temps que ha durat la recerca ha sigut difícil, ja que l'objectiu de la recerca exigia que la mostra realitzés dos qüestionaris per a poder confirmar o refutar la hipòtesis i en molts casos no ha sigut possible.

Per acabar, la tercera limitació apareix amb l'instrument de mesura que s'ha utilitzar en el primer i tercer estudi de la recerca. Es tracta d'una adaptació d'un qüestionari nou utilitzat en una tesi sobre trajectòria esportiva i lideratge, dissenyat per la pròpia recerca amb la finalitat de poder mesurar una dimensió no estudiada fins al moment de forma quantitativa. Aquesta limitació ha estat resolta amb la validació del qüestionari a través d'experts.

6.4. Línies futures

La recerca que aquí es planteja pretén ser el punt d'inici que doni peu a una recerca més exhaustiva a nivell autonòmic en que s'estudiï la trajectòria esportiva dels alumnes que opten a estudiar un cicle formatiu esportiu de grau mig i grau superior a Catalunya. D'aquesta manera es podria analitzar el perfil esportiu de l'estudiant de cicles formatius esportius i adequar els plans acadèmics en funció d'això. A més, aquest estudi representaria un mapa visual sobre com està la situació en l'àmbit dels estudis esportius.

En la mateixa línia, l'estudi es pot extrapolar a altres comunitats, com per exemple la universitària per establir quin és el perfil esportiu dels estudiants del grau de CAFE o gestió esportiva o bé es podria transferir a altres àmbits acadèmics (altres cicles formatius, per exemple) i d'aquesta manera, poder comparar resultats.

En el cas d'administrar el qüestionari cada any a un mateix perfil, es podria convertir en una recerca longitudinal sobre l'evolució de la trajectòria esportiva dels estudiants ja siguin de cicles formatius o bé universitaris.

Per un altre costat, seria interessant administrar un instrument validat per mesurar el lideratge en tots els àmbits en que s'administri el Sports Trajectory Questionnaire per poder veure la relació entre esport i lideratge i comparar els resultats entre diferents poblacions, i en el cas que es vulgui estudiar altres rols a l'aula, dissenyar i validar un qüestionari per a aquesta finalitat.

Finalment, aquesta recerca, només és un petit primer pas cap a la investigació d'un sector apassionant format per la simbiosi de l'esport i l'educació que s'espera pugui anar creixent i aportant el seu gra a la continua millora de l'educació.

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Allen, M. S., Greenlees, I., & Jones, M. (2013). Personality in sport: A comprehensive review. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 6(1), 184-208.
- Álvarez de Mon, S. (2006). *El mito del líder*. Espanya: Prentice Hall.
- Aranda, T., & Araújo, E. G. (2009). Técnicas e instrumentos cualitativos de recogida de datos.
- Argos, J., & Ezquerro, P. (Eds.). (2014). *Liderazgo y educación*. Ed. Universidad de Cantabria.
- Baker, J. (2003). Early specialization in youth sport: A requirement for adult expertise?. *High ability studies*, 14(1), 85-94.
- Baleriola, E. (2016) *Dinàmiques organitzacionals. Psicologia de les organitzacions*. (Mòdul 2, pp. 37-55). BCN: Editorial UOC.
- Bandura, A. (1978). *Aprendizaje vicario*. México: Trillas.
- Bautista, E., Casas, E., Pineda, I., Bezanilla, J. M., Renero, L., & Silva, Y. (2009). Utilidad del sociograma como herramienta para el análisis de las interacciones grupales. *Psicología para América Latina*, (18), 0-0.
- Berger, B.G.: Psychological benefits of an active lifestyle: What we know and what we need to know, en *Quest*, 48, 3 (1996), pp. 330-353.
- Blázquez, D.: A modo de introducción, en D. Blázquez (Comp.): *La iniciación Deportiva y el deporte escolar*. Barcelona, Inde, 1995, pp.19-46.
- Boixadós, M., & Valiente, L. (2007). Papel de los agentes de socialización en deportistas en edad escolar. *Revista de psicología del deporte*, 7(1).
- Boyatzis, R. E. (2011). Managerial and Leadership Competencies: A Behavioral Approach to Emotional, Social and Cognitive Intelligence. *Vision: The Journal of Business Perspective*, 15(2), 91–100.
- Cagigal, J.M (1966) *Deporte, Pedagogía y Humanismo*. Madrid: Publicaciones del Comité Olímpico Español.
- Castro, A. (2007). Estilos de liderazgo, inteligencia y conocimiento táctico. *Anales de Psicología*, 23(2), 216-22.
- Cattell, R. B., i Kline, P. E. (1977). *The scientific analysis of personality and motivation*. Academic Press.
- Coakley, J. (2011). Youth sports: What counts as “positive development?”. *Journal of sport and social issues*, 35(3), 306-324.

- Corbetta, P. (2003). *Metodología y técnicas de investigación social*. Madrid. McGraw-Hill
- Côté, J., Lidor, R., & Hackfort, D. (2009). ISSP position stand: To sample or to specialize? Seven postulates about youth sport activities that lead to continued participation and elite performance. *International journal of sport and exercise psychology*, 7(1), 7-17.
- Cruz, J.: El valor de l'esport en el procés de socialització dels joves, en Escola Catalana, 398 (2003), pp.16-18.
- Danish, S. J., Petitpas, A. J., & Hale, B. D. (1993). Life development intervention for athletes: Life skills through sports. *The counseling psychologist*, 21(3), 352-385.
- Díaz, A. M. Y. P., & Mandado, A. (2004). Deporte y educación: pautas para hacer compatible el rendimiento y el desarrollo integral de los jóvenes deportistas. *Revista de educación*, 335, 35-44.
- Egan, S., & Stelmack, R. M. (2003). A personality profile of Mount Everest climbers. *Personality and Individual Differences*, 34(8), 1491-1494.
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(1), 98.
- Freire, S., & Miranda, A. (2014). El rol del director en la escuela: el liderazgo pedagógico y su incidencia sobre el rendimiento académico. MISC.
- Gardner, H. (1998). *Mentes Líderes. Una anatomía del Liderazgo* (2a. ed.) Barcelona: Paidós.
- Gené, P., & Latinjak, A. T. (2014). Relación entre necesidades básicas y autodeterminación en deportistas de élite. *Cuadernos de Psicología del Deporte*, 14(3), 49-56.
- Goldberg, L.R (1980). An alternative description of personality: The Big-five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol 59(6), 1216-1229.
- Goleman, D. (2015). *Cómo ser un Líder. ¿Por qué la inteligencia emocional sí importa?* Barcelona: Ediciones B.
- Goleman, D. (2014). *Liderazgo. El poder de la intel·ligència emocional*. Barcelona: Ediciones B.
- Goleman, D. (2012). *El cerebro y la inteligencia emocional: Nuevos descubrimientos*. Barcelona: Ediciones B.

- Goleman, D.; Boyatzis, R. i McKee, A. (2002). *El líder resonante crea más*. Barcelona: Penguin Random House Grupo Editorial.
- Gould, D., & Carson, S. (2008). Life skills development through sport: Current status and future directions. *International review of sport and exercise psychology*, 1(1), 58-78.
- Gutiérrez, M. (2004). El valor del deporte en la educación integral del ser humano. *Revista de educación*, 335, 105-126.
- Gutiérrez, M. (2000). *Aspectos del entorno escolar y familiar que se relaciona con la práctica deportiva en la adolescencia*. Primer congreso Hispano-Portugués de Psicología (pp.45-56). Santiago de Compostela.
- Harris, I. H. (2001). *Examining the relationship between emotional intelligence competencies in NCAA Division I athletic directors and the organizational climate within their departments*. Kinesiology Publications, University of Oregon.
- Heinemann, K. (2008). *Introducción a la metodología de la investigación empírica en las ciencias del deporte* (2a. ed.). Badalona: Les Guixeres
- Hellín Gómez, P., Moreno Murcia, J. A., & Rodríguez García, P. L. (2006). Relación de la competencia motriz percibida con la práctica físico-deportiva. *Revista de psicología del deporte*, 15(2).
- Hernández, R., Fernández, C., & Baptista, P. (2006). *Metodología de la investigación* (Vol. 4). México.
- Kajtna, T., Tušcaronak, M., Barišćak, R., & Burnik, S. (2004). Personality in high-risk sports athletes. *Kinesiology*, 36(1).
- Kang, K., Choi, J., Kang, S., i Han, D. (2011). Sports Therapy for Attention, Cognitions and Sociality. *International Journal of Sports Medicine*, 32(12), 953–959.
- Kleiber, D. A., & Roberts, G. G. (1981). The effects of sport experience in the development of social character: An exploratory investigation. *Journal of Sport Psychology*, 3(2), 114-122.
- Korovljev, D., Madić, D., Popović, B., Obradović, B., Stijačić, M. P., & Šobot, I. (2016). Differences in self-perception of adolescents in relation to the affiliation of the individual or collective sports. *Arena: Journal of Physical Activities*, (5).
- Laborde, S., Dosseville, F., i Allen, M. S. (2016). Emotional intelligence in sport and exercise: A systematic review. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 26(8), 862–874.

- Lopes, P. N., Brackett, M. A., Nezlek, J. B., Schütz, A., Sellin, I., i Salovey, P. (2004). Emotional Intelligence and Social Interaction. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(8), 1018–1034.
- Piaget, J. (1981). “La teoria de Piaget”. *Infancia y aprendizaje*, Monografia núm.2: *Piaget*, p.13-54.
- MacPhail, A., & Kirk, D. (2006). Young people’s socialisation into sport: Experiencing the specialising phase. *Leisure studies*, 25(1), 57-74.
- Madic, D., Korovljević, D., Popović, B., & Obradović, B. (2016). The Dimensions of Adolescent Personality in Relation to Belonging to Collective or Individual Sports. *Arena-Journal of Physical Activities*, 1(4), 44-56.
- Martín, M., & Guzmán, J. I. (2013). Inteligencia emocional, motivación autodeterminada y satisfacción de necesidades básicas en el deporte. *Cuadernos de Psicología del Deporte*, 12(2), 39-44.
- Mendoza Torres, M. R. (2008). Aproximación al liderazgo desde la caracterización de redes sociales presentes en el aula. *Revista Facultad de Ciencias Económicas: Investigación y Reflexión*, 16(2).
- Mertens, D.M. (2005). *Research and evaluation in Education and Psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (2ª. ed.). Thousand Oaks: Sage.
- Montañez Moya, G. S. (2015). Hacia el perfil del Liderazgo Responsable Empresarial. *Revista Iberoamericana de Contaduría, Economía Y Administración: RICEA VO*.
- Moragas Rovira, M. (2014). *Les dones que presideixen els clubs esportius a Catalunya. Factors que incideixen en l'accés i en l'exercici del càrrec, i estil de lideratge*. TDX (Tesis Doctorals en Xarxa). Universitat Ramon Llull.
- Murua, N. S. S., & Piérola, J. J. G. (2013). Liderazgo transformacional, empoderamiento y aprendizaje: un estudio en Ciclos Formativos de Grado Superior. *Revista de educación*, (362), 594-622.
- Northouse, P. (2016). *Leadership. Theory and Practice*. (7th. ed.) Thousand Oaks: SAGE.
- Paunonen, S. V. (2003). Big Five factors of personality and replicated predictions of behavior. *Journal of personality and social psychology*, 84(2), 411.
- Peachey, J. W., Zhou, Y., Damon, Z. J., i Burton, L. J. (2015). Forty Years of Leadership Research in Sport Management: A Review, Synthesis, and Conceptual Framework. *Journal of Sport Management*, 29(5), 570–587.

- Pejenaute, P.: La universidad, la Formación Permanente y el Deporte, El deporte del siglo XXI: Un reto para todos. Pamplona, Instituto Navarro de Deporte y Juventud, 2001, pp.96-103.
- Reverter Masià, J., Mayolas Pi, C., Adell Pla, L., & Plaza Montero, D. (2009). La competición deportiva como medio de enseñanza en los centros educativos de primaria. *Retos. Nuevas tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, (16).
- Robbins S. (2004). *Comportamiento organizacional* (10ª ed.), México: Editorial Pearson education.
- Riggio, R. E., i Reichard, R. J. (2008). The emotional and social intelligences of effective leadership. *Journal of Managerial Psychology*, 23(2), 169–185.
- Sánchez, J. F.: La actividad física orientada hacia la salud. Madrid, Biblioteca Nueva, 1996.
- Scanlan, T. K., & Lewthwaite, R. (1986). Social psychological aspects of competition for male youth sport participants: IV. Predictors of enjoyment. *Journal of sport psychology*, 8(1), 25-35.
- Senllé, A. (1992). *Calidad y liderazgo*. España: Gestión 2000.
- Skinner, B. F. (1970). *Ciencia y conducta humana: una psicología científica*. Barcelona: Fontanella.
- Strachan, L., Côté, J., & Deakin, J. (2009). “Specializers” versus “samplers” in youth sport: comparing experiences and outcomes. *The sport psychologist*, 23(1), 77-92.
- Stubbs Koman, E., i Wolff, S. B. (2008). Emotional intelligence competencies in the team and team leader. *Journal of Management Development*, 27(1), 55–75.
- Torralba, F. (2016). *Lideratge ètic. L'emergència d'un nou paradigma*. Barcelona: angle editorial.
- Trochim, W. (2005). *Research Methods. The Concise Knowledge Base*. Mason: Cengage Learning.
- Veroz Domínguez, R., Yagüe Cabezón, J. M., & Tabernero Sánchez, B. (2015). Incidencia de dos modelos de competición de fútbol sobre los valores socio-educativos en prebenjamines. *Retos. Nuevas Tendencias En Educación Física, Deporte Y Recreación*, (28).
- Vygotsky, L.S. (1979). *El desarrollo de los procesos psicológicos superiores*. Barcelona: Crítica.
- Vygotsky, L.S. (1986). *Aprendizaje y desarrollo intelectual en la edad escolar*. A: A. R. Luria; A. N. Leontiev; L. S. Vygotsky. Psicología y pedagogía. Madrid: Akal.

- Weiss, M.R., y Ferrer-Caja, E. (2002). Motivational orientations in sport. En. T.S. Horn (Ed.), *Avances in sport psychology* 2ª Ed. (pp. 101-183). Champaign, IL:Human Kinetics.
- Workman, T., i Cleveland-Innes, M. (2012). Leadership, Personal Transformation, and Management. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 13(4), 313–322.
- Zaleznik, A. (1992). Managers and leaders: Are they different? *Harvard Business Review on Leadership*, 1, 61-89.

8. ANNEX

SPORTS TRAJECTORY QUESTIONNAIRE (Versió adaptada)

SECCIÓ 1: INFORMACIÓ DEMOGRÀFICA

Recerca de màster en educació Verònica Riera

QÜESTIONARI DE TRAJECTÒRIA ESPORTIVA

El següent qüestionari pretén recollir la màxima informació sobre la pràctica físico-esportiva realitzada (esports, activitats dirigides, etc.) al llarg de la vida d'una persona. Ompli els buits en funció de la informació que es demana.

Informació prèvia

Sexe Edat

Estudis que estàs realitzant actualment

Centre on estàs realitzant els estudis

Email

Actualment treballas?

Què voldràs fer quan acabis els estudis actuals?

[Següent](#)

[Tractament de dades](#)

SPORTS TRAJECTORY QUESTIONNAIRE (Versió adaptada)

SECCIÓ 2: TRAJECTÒRIA ESPORTIVA

Recerca de màster en educació Verònica Riera

QÜESTIONARI DE TRAJECTÒRIA ESPORTIVA

El següent qüestionari pretén recollir la màxima informació sobre la pràctica físico-esportiva realitzada (esports, activitats dirigides, etc.) al llarg de la vida d'una persona. Ompli els buits en funció de la informació que es demana.

Trajectòria esportiva

Cal afegir totes aquelles disciplines esportives i pràctiques físico-esportives realitzades amb regularitat durant el període mínim d'un any

POTS AFEGIR MÉS D'UN ESPORT A CADA ETAPA

Etapa de 2 a 6 anys	Has realitzat alguna pràctica físico-esportiva durant aquesta etapa?	<input type="text"/>
Etapa de 7 a 12 anys	Has realitzat alguna pràctica físico-esportiva durant aquesta etapa?	<input type="text"/>
Etapa de 13 a 16 anys	Has realitzat alguna pràctica físico-esportiva durant aquesta etapa?	<input type="text"/>
Etapa de 17 a 25 anys	Has realitzat alguna pràctica físico-esportiva durant aquesta etapa?	<input type="text"/>
Etapa de > 25 anys	Has realitzat alguna pràctica físico-esportiva durant aquesta etapa?	<input type="text"/>
Enrere	Següent	

[Tractament de dades](#)

SPORTS TRAJECTORY QUESTIONNAIRE (Versió adaptada)

SECCIÓ 3: REFERENTS ESPORTIUS

QÜESTIONARI DE TRAJECTÒRIA ESPORTIVA

El següent qüestionari pretén recollir la màxima informació sobre la pràctica físico-esportiva realitzada (esports, activitats dirigides, etc.) al llarg de la vida d'una persona. Ompli els buits en funció de la informació que es demana.

Referents esportius

S'entén per referent esportiu aquella persona (ja sigui entrenador, monitor, tècnic, etc.) que ha tingut un paper destacat en la teva trajectòria personal o bé consideres que hi ha influït ja sigui de forma positiva o negativa.

Referents positius

Recordes algun referent esportiu positiu?

No

Referents negatius

Recordes algun referent esportiu negatiu?

Si

Quin o quins estils de lideratge diries que tenia? Marca tots aquells que consideris

Visionari

Marca la pauta

Democràtic

Coercitiu

Associatiu

Coach

En quina etapa va ser?

Progress bar

Per quins motius creus que ha estat un referent?

Text area

Algun referent esportiu negatiu més?

No

Enrere

**RECERCA SOBRE LA INCIDÈNCIA DE LA TRAJECTÒRIA ESPORTIVA DELS ESTUDIANTS
DE CICLES FORMATIUS ESPORTIUS EN EL LIDERATGE A L'AULA**

NOM I COGNOMS:

CURS ACADÈMIC:

CLASSE:

ESTUDIS:

CENTRE:

A continuació escriu el nom de la persona de la teva classe que consideres que s'ajusta més a l'enunciat de cada pregunta.

PREGUNTES:

En la teva opinió, qui és l'alumne més líder del grup? S'entén per líder aquella persona que la majoria segueix, escolta o té en consideració.

Qui és l'alumne més carismàtic? S'entén que és la persona que la majoria escolta més, és agradable i a vegades gracios.

Qui és l'alumne que més es preocupa per la resta?

Qui és l'alumne més responsable?

Qui és l'alumne que més actes/coses organitza dins i fóra de l'aula?

Qui és l'alumne més participatiu en totes les coses que s'organitzen tant dins com fóra de l'aula?

INCIDÈNCIA DE LA TRAJEKTÒRIA ESPORTIVA DELS ESTUDIANTS DE CICLES FORMATIUS ESPORTIUS EN ELS ROLLS A L'AULA

En motiu del Treball Final de Màster corresponent al Màster Universitari en Formació del Professorat d'Educació Secundària Obligatoria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes Especialitat Educació Física s'està realitzant el projecte recerca: "Incidència de la trajectòria esportiva en el lideratge a l'aula"

El projecte s'estructura en 2 fases: Una primera fase en la que s'administra un petit qüestionari sobre els diferents rols a les aules i una segona fase en la que s'administra un qüestionari sobre la vostra trajectòria esportiva amb la finalitat de recollir la màxima informació sobre la pràctica esportiva realitzada.

En el context d'aquesta recerca se li demana la seva col·laboració per a que formi part de la mostra a estudiar ja que compleix el següent criteri d'inclusió: ser estudiant de cicles formatiu.

Aquesta col·laboració implica participar en les dues fases explicades anteriorment. Tots els participants tindran assignat un codi, per el que serà impossible identificar al participant garantint totalment la confidencialitat. El fitxer de dades de l'estudi estarà sota la responsabilitat de la investigadora la qual podrà exercir en tot moment els drets que estableix la Llei de Protecció de Dades Personals DOUE 4.5.2016.

Si teniu qualsevol dubte o pregunta em podeu contactar a través del meu e-mail veronicarb0@blanquerna.url.edu.

Facultat de Psicologia,
Ciències de l'Educació
i de l'Esport

CONSENTIMENT INFORMAT

INCIDÈNCIA DE LA TRAJECTÒRIA ESPORTIVA DELS ESTUDIANTS DE CICLES FORMATIUS ESPORTIUS EN ELS ROLLS A L'AULA

Jo _____, amb DNI _____
(Nom i cognoms del participant) (DNI del participant)

He llegit el full d'informació que m'ha estat lliurat.
He rebut una explicació prèvia de l'estudi.
He pogut fer preguntes sobre l'estudi.
He estat informat/da dels objectius de la recerca.

Se m'ha convidat a participar en l'estudi sobre la incidència de la trajectòria esportiva dels estudiants de cicles formatius en els rols a l'aula englobat dins del màster Universitari en Formació del Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes Especialitat Educació Física. Comprenc que la meva participació és voluntària i puc retirar-me de l'estudi quan jo vulgui.

Dono lliurement la meva conformitat per a participar en aquest estudi, AUTORITZANT a la investigadora Verònica Riera Batalla, a fer ús de les dades que se'n deriven així com a difondre la informació amb interès educatiu i científic i exigint que es salvaguardi la meva identitat en tot moment.

La investigadora conservarà els registres que es derivin al llarg de la recerca, així com la informació que se'n derivi dels mateixos en els termes legalment previstos.

_____
Nom i cognoms del participant
Signatura

_____
Data

_____
Investigadora:
Verònica Riera Batalla
Signatura

_____
Data